

of Youth,

1677 By Publique Authoritie.

Alex^r ABERDENE, L^{ist}
Imprinted by Edward Raban.

Cum Privilegio. 1632.

Mason C. 75.

LECTORI S.

PRIVILEGIA *lata de Editione ho-*
rum RVDIMENTORVM, & IN-
STITVTIONVM GRAMMATICARVM,
quibus ea viam præsternunt, Domi-
norũ Summi Senatũs diploma continet. Quod
hic non inserimus, quia cum in publicis mo-
nimentis extat, tum ex legis præscripto EDIN-
BURGI & alibi jam antea promulgatum est.

AN INTRODUCTION TO GRAMMAR.

QUESTION.

OW many letters are
there used by the
Latines?

ANSWER.

Three and twentie;
a b c d e f g h i k
l m n o p q r s t u
x y z.

*Literæ vigin-
titres.*

*Literæ divi-
duntur in Vo-
cales & Con-
sonantes.*

Vocales sex.

How are they divided?

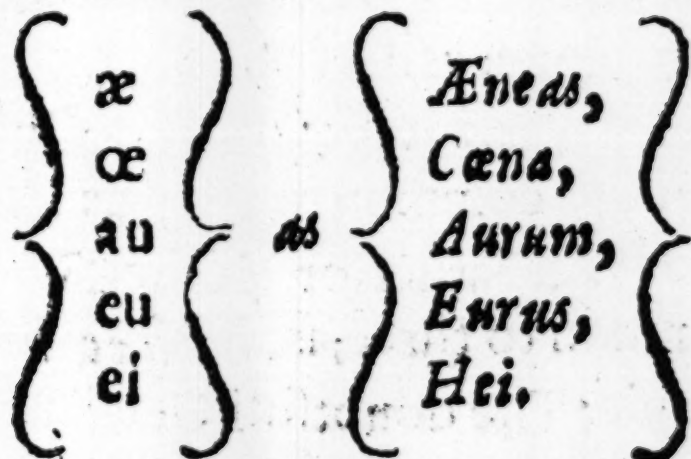
In Vowels, and Consonants.

How many of them are Vowels?

Sixe, a e i o u y.

It is to bee marked, that when two Vo-
wels are joyned together in one Syllabe,
that is called a Diphthong; of the which
sort are five,

*Diphthongi
quinque.*

A

2

How

Consonantes
sedecem.

Syllaba &
Dictio.

Ex Literis
fiunt Syllaba.

Ex Syllabis
Dictiones.

Ex Dictioni-
bus Oratio.

Octo partes
Orationis: qua-
tuor declina-
biles, Nomen,

Pronomen,
Verbum, Par-
ticipium. Qua-
tuor indeclina-
biles, Adver-
bium, Præposi-
tio, Interjectio,
Conjunctio.

Nomē, Prono-
mē, & Partici-
piū, declinātur
per Genera, Ca-
sus, et numeros

Genera sunt
sex, Masculi-
num, Fœmini-
num, Neutrū,
Cōmune dū,
Cōmune triū,
& dubium.

Masculini ar-
ticulus est
hic, &c.

4

An Introduction

How many Letters are Consonants?

The other seaventeene, b c d f g h k l m
n p q r s t x z.

OF SYLLABLES and WORDS.

What is the vse of Letters?

Letters serue to make Syllabes;
as of D and E, is made the Syllabe DE:
and of Syllabes, are made wordes; as of
DE and VS, is made DEVS: and of
words, is made a Speach; as, DEVS OM-
NIPOTENS SERVA NOS: GOD All-
mightie saue vs.

How many sortes of Words, or Di-
ctions, are there?

There be eyght: whereof there are

Four decli- ned,	{	Nowne,	{	Four	{	Adverbe,
		Pronoune,		vnde		Præposition,
		Verbe,		cli-		Interjection,
		Participle,		ned,		Conjunction.

How are Nouns, Pronouns, and Par-
ticiples, declyned?

By Genders, Cases, and Numbers.

How many Genders haue they? And,
What are their Articles?

Sixe: The Masculine; as, *hic vir*, a man:
The Foeminine; as, *hæc mulier*, a woman:
The Neuter; as, *hoc Templum*, a Church:
The Gender common to two; as, *hic &
hæc Pater*, a Father, or Mother: The Gê-
der common to three; as, *hic hæc hoc fæ-
lix*, happie: The doubtfull Gender; as, *hic
aut hæc dies*, a day: *hic aut hoc vulgus*,
the common people.

To Grammar.

How many Numbers haue they?

Two: the Singular Number, which signifieth one thing; as, *Gladius*, a sword. The Plurall, which signifieth mo things; as, *Gladii*, Swords.

How many Cases haue they?

Sixe: The Nominatiue, Genitiue, Dative, Accusatiue, Vocatiue, and Ablatiue.

OF A NOWNE.

How many are the Declinations of Nownes?

Fyue.

THE FIRST DECLINATION.

The marke of the first Declination, is, when the Genitiue and Dative of the singular number end in the Diphthong *æ*.

Latine Nowns (of this Declination, are declined as the Nowne *Litera*, thus:

S. N. G. D. A. V. A. P. N. G. D. A. V. A.
a. æ. æ. am. a. a. æ. arū. is. as. æ. is.

Singulariter. {
N. *Litera*, a letter
G. *Literæ*, of a letter
D. *Literæ*, to a letter
A. *Literam*, a letter
V. *Litera*, O letter
A. *Litera*, with, frō,
in, by a letter

Pluraliter. {
N. *Literæ*, letters
G. *literarū*, of letters
D. *literis*, to letters
A. *literas*, letters
V. *literæ*, O letters
A. *literis*, with, frō,
in, by letters.

So these Nownes, and such lyke, are to bee declined: *Fenestra*, a Window: *Mensa*, a Table: *Penna*, a Pen: *Tunica*, a Coat: *Ianua*, a Doore, &c. And lykewyse, *Aeneas*, *Andreas*, *Thomas*, &c.

THE

5 Numeri duo:
Singularis,
qui rem unam
significat: Plu-
ralis, qui res
plures.

Casus sex: No-
minatiuus, Ge-
nitivus, Dati-
uus, Accusati-
uus, Vocatiuus
& Ablatiuus.

DE NOMINE.
Declinationes
Nominum
quinque.

Prima Decli-
natio, est No-
minum in a,
quorum Geni-
tivus & Dati-
uus singulares
desinunt in æ
diphthongon.

Secunda Declinatio, est Nominum in er, ir, ur, us, & um. Quorum Genitivus desinit in i, & dativus in o.

The second Declination.

THE marke of the second Declination, is, the Genitive of the singular Number ending in i, and the Dative in o; as, *Liber*, a Booke: *Libri*, *Libro*.

Nownes of this Declination, are thus declined :

S.	N.	G.D.A.	V.	A.	P.	N.	G.	D.	A.	V.	A.
	er, ir, ur,										
	us, um, i, o, um,	lyke the nomin.									
							i, cum, is, os, i, is.				

Vocativus est similis Nominativo.

Liber.

Singulariter.	{	Nomin. <i>Liber</i>	{	Pluraliter.	{	Nom. <i>Libri</i>
		Genit. <i>libri</i>				G. <i>librorum</i>
		Dativ. <i>libro</i>				Dat. <i>libris</i>
		Acus. <i>librum</i>				Acc. <i>libros</i>
		Vocat. <i>liber</i>				Voc. <i>libri</i>
		Ablat. <i>libro.</i>				Abl. <i>libris.</i>

As *Liber*, so *Culter*, *cultri*, a Knyfe: *Magister*, *magistri*, a Master: *Puer*, *pueri*, a Chylde: *Gener*, *generi*, a Sonne in Law: *Vir*, *viri*, a Man.

Ventus.

Singulariter.	{	Nom. <i>hic vĕtus</i>	{	Pluraliter.	{	Nom. <i>hi venti</i>
		G. <i>hujus venti</i>				G. <i>horū ventorū</i>
		D. <i>haic vento</i>				Dat. <i>his ventis</i>
		A. <i>hunc ventum</i>				Acc. <i>hos ventos</i>
		Vocat. <i>O vente</i>				Vocat. <i>O venti</i>
		A. <i>ab hoc vento.</i>				A. <i>ab his ventis</i>

Nominativus in us, facit Vocativum in e.

As *Ventus*, so *Dominus*, a Lord: *Lectus*, a Bed: *Calamus*, a Reed, or Pen, &c. And here is to be observed the rule; when the Nominative endeth in us, the Vocative endeth in e; as, *Hortus*, *horte*, a Garden.

Nomi.

Sing.	{	N. hoc templū	Plur.	{	N. hæc templa	Templum.
		G. hujus tēpli			G. horū tēplorū	
		D. huic templo			D. his templis	
		Ac. hoc templū			A. hæc templa	
		V. O templum			V. O templa	
		A. ab hoc tēplo			A. ab his tēplis	

So Scammum, a Forme: Regnum, a Kingdome: Officium, a Ductie: Ingenium, Ingine. Where is to be marked this rule.

Nownes of the Neuter Gender, haue the Nominatiue, Accusatiue, and Vocatiue, alyke, in both the Numbers. And, in the Plurall Number, these three Cases ende in a.

The third Declination.

THe marke of the third Declination, is this: The Genitiue of the Singular Number endeth in is, and the Dative in i; as, Sermo, Speach: Sermonis, Sermoni.

Nownes of this Declination, are thus to be declined:

S.	N.	G.	D.	A.	V.	A.	P.	N.	G.	D.	A.	V.	A.
	varius,	is,	i,	em,	varius,	o.		es,	um,	ibus,	es,	es,	ibus.

Sing.	{	Nom. hic Sermo	Plur.	{	N. bi sermones	Sermo
		G. hujus sermonis			G. horū sermonū	
		D. huic sermoni			D. his sermonibus	
		A. hunc sermonē			Ac. hos sermones	
		Vocat. O sermo			Vocat. O sermones	
		A. ab hoc sermone			A. ab his sermonibus.	

Nomina Neutri Generis habent Nomina-tivum, Accu-sativū, & Vo-cativū, similes in utroq; Nu-mero: & hæ Casus in Plu-rali semper desinunt in a. Tertia declina-tio mittit Geni-tivū singulare in is, & Dati-vum in i.

Tertia Decl. Nom. Sing. ha-bet undecē lte-ras terminales a e o c d t l n r f x.

So *hic Macro*, the poynt of a Sword: *hic Delphin*,
inis, a Dolphin Fish: *hac Civitas*, *atis*, a Citie: *hæ*
Lex, legis, a Law: *Iudex, icis*, a Iudge: *Præsul*, a Bis-
shop: *Passer, eris*, a Sparrow: and such as follow, ha-
ving the Genitiue of the Plurall Number in *ium*: as,
hac Sedes, sedis, a Seat: *hac Vallis, lis*, a Valley: *hæ*
Ars, artis, an Arte.

Tem- pus.	Sing.	{	Nō. <i>hoc tempus</i>	Plur.	{	Nō. <i>hæc tempora</i>
			G. <i>hujus tēporis</i>			G. <i>horū temporum</i>
			D. <i>huic tempori</i>			D. <i>his temporibus</i>
			Acc. <i>hoc tempus</i>			Acc. <i>hæc tempora</i>
			Vocat. O <i>tempus</i>			Vocat. O <i>tempora</i>
			A. <i>ab hoc tēpore</i>			A. <i>ab his tēporibus</i>

Nomina neu- So *Diadema, atis*, a Kinges Crowne:
tri generis ha- *Fulmen, inis*, Thunder: *Pectus, oris*, the
bēt Nom. Acc. Breast: *Caput*, the Head: *Guttur*, the
& Voc. simi- Throat: which are of the Neuter Gen-
les, &c. der.

Man- tile	Sing.	{	Nom. <i>hoc mantile</i>	Plur.	{	Nom. <i>hæc mantilia</i>
			Gē. <i>hujus mantilis</i>			G. <i>horum mātīlium</i>
			Dat. <i>huic mantili</i>			Dat. <i>his mantilibus</i>
			Accus. <i>hoc mantile</i>			Acc. <i>hæc mantilia</i>
			Vocat. O <i>mantile</i>			Voc. O <i>mantilia</i>
			Ab. <i>ab hoc mantili</i>			A. <i>ab his mantilibus</i>

So *hoc Sedile, lis*, a Seat: *Calcar, aris*,
Nominativus a Spurre: *Animal, animalis*, a living crea-
neutri generis ture: which are of the Neuter Gender,
in e, mittit and haue the Ablatiue of the Singular
ablativū in i. Number in *i*.

The

The fourth Declination. 9

THe marke of the Fourth Declination, is, the Genitiue in us, and the Dative in ui: as, *Fruētus*, Fruit: *fruētus*, *fruētui*.

Nownes of the fourth Declination, are thus declyned:

S. N. G. D. A. V. A. P. N. G. D. A. V. A.
us, us, ui, um, us, u. us, aū, ib⁹, us, us, ibus

Quarta Declinatio est nominū quorundam in us, quorum Genitiuus desinit in us, & Dativus in ui.

Sing.	{	Nom. hic fruētus	{	Plur.	{	Nom. hi fruētus	
		G. huius fruētus				G. horū fruētuum	
		D. huic fruētui				D. his fruētibus	
		A. hunc fruētum				Acc. hos fruētus	
		Vocat. O fruētus				Vocat. O fruētus	
		A. ab hoc fruētū				A. ab his fruētib⁹	

Fruētus.

So *Sensus*, a Sense: *Magistratus*, a Magistrate.

These also belong to this Declination: some Nownes of the Neuter Gender, ending in u: which are not declyned in the Singular number: but in the Plurall number are declyned lyke Nownes of this Declination: ever keeping the Rule of the

Nomina in u, in singulari sunt indeclinabilia.

Neuter Gender aforesayd: as, *Genu*, the Knee: *Cornu*, an Horne.

Singular.	{	Nom. hoc genu	{	Plural.	{	Nom. haec genua	
		G. huius gena				Gē. horū genuum	
		D. huic gena				Dat. his genibus	
		Acc. hoc genu				Acc. haec genua	
		Vocat. O genu				Vocat. O genua	
		A. ab hoc genu				A. ab his genibus	

Genu.

The

Quinta Decl. 10 *The fift Declination.*

THe Marke of the Fift Declination, is,
The Geuitiue and Datiue Singular
ending in ei: as, *hæc res*, a thing: Gen.
rei, Dativo *rei*.

Nownes of the Fyft Declination, are
thus declyned:

S. N. G. D. A. V. A. P. N. G. D. A. V. A.
es, ei, ei, em, es, e. es, erū, ebus, es, es, ebus.

Res.	Singulariter.	Nom. <i>hæc res</i>	Pluraliter.	Nominativo <i>hæ res</i>
		Gen. <i>hujus rei</i>		Genit. <i>harum rerum</i>
		Dat. <i>huic rei</i>		Dativo <i>his rebus</i>
		Acc. <i>hanc rem</i>		Accusativo <i>has res</i>
		Vocat. <i>O res</i>		Vocativo <i>O res</i>
		Abl. <i>ab hac re</i>		Ablativo <i>ab his rebus.</i>

So *Dies*, a Day: *Facies*, a Face.

*De Nominibus
Adiectivis.*

Of Adiectiue Nowns.

*Nomen est
Substantivum
vel Adiectivū.*

How many sorts of Nowns are there?

Two: some are Substantiues, and
some are Adiectiues.

Substantivum

What are Substantiue Nownes?

*est quod unū
admittit arti-
culum, aut ad
summum duos*

A Substantiue is a Nowne, which hath
but one article only: as, *hic Pater*, a Fa-
ther. Or two at the most: as, *hic & hæc*
Parens. And they are thus interpreted:
Domus, an House: *Manus*, the Hand: *Vir-
tus*, Vertue.

*Adiectivum
est quod tres
admittit arti-
culos.*

Of Substantiue Nowns, some are called
Proper Nownes; and some, Appellatiues.
A Proper Nowne, is that which agreeth
to one particular thing only: as, *Londi-
num*, *Petrus*, *Iherus*.

*Substantivum
est proprium,
vel appellati-
uum.*

An Appellative, is common to moe: as,
Homo, Vrbs, Fluvius.

What is an Adjective Nowne?

It is a Nowne, which is declyned thro-
row all the three Genders, and Articles:
as, *hic bonus, hæc bona, hoc bonum.* For
we say, *bonus vir*, a good man: *bona fæ-*
mina, a good woman: *bonum ingenium*,
a good nature.

Here is to be observed, That an Adje-
ctive, without a Substantive, can not make
a perfect sense: as *velox*, swift: vnlesse
yee say, *velox equus*, a swift horse: or,
velox canis, a swift dog.

How are Adjectives declyned?

Some of them are declyned by the
first and second Declinations: as, *bonus,*
bona, bonum: and some by the third onlie:
as, *fælix, mitis, mitior, celebr.*

*Proprium est
quod uni tan-
tis res proprie
convenit.*

*Appellativum
est substanti-
vum multis com-
mune.*

*Adjectiva
sunt vel primæ
& secundæ De-
clinationis, vel
tertiæ tantum*

Of Adjectives, of the first and second Declinations.

Adjectives of this sort, if they ende in
us, are declyned, for the Masculine;
as, *Ventus*: for the Fœminine; as, *Litera*:
and for the Neuter; as, *Templum*, thus:

*Adjectiva pri-
mæ & secun-
dæ sunt trium
terminatio-
um.*

Singul. { N. *bonus, bona, bonum*
G. *boni, bonæ, boni*
D. *bono, bonæ, bono*
A. *bonum, nam, nū*
V. *bone, bona, bonum*
A. *bono, bona, bono*

Plural. { N. *boni, bonæ, bona*
g. *bonorū, arū, orum*
dat. *bonis*
a. *bonos, bonas, bona*
v. *boni, bonæ, bona*
abl. *bonis.*

**Bo-
nus**

Nominativus
in us, facit.
Vocativum
in e.

As *Bonus* is declined, so these, & such like, *Gratus*, thankfull; *ingratus*, vnthankfull, &c.

In Adiectiues of other Terminations, the Vocatiue is like the Nominatiue: as, *Tener, tenera, tenerum*, tender: *Satur, satura, saturum*, full: *Pulcher, pulchra, pulchrum*, faire.

Of Adiectiues of the third Declination.

*Adiectiva ter-
tia Declinationis, vel sunt
unius termi-
nationis, vel
duarum ter-
minationum,
vel trium.*

Adjectiues of the third Declination, are of three sorts: some haue but one Termination: as, *hic hæc hoc Fælix*, happy. Some haue two: as, *hic & hæc Mitis, & hoc mite*, meeke: *hic & hæc Mitior, & hoc mitius*, more meeke. Some haue three: as, *hic Celeber, hæc celebris, hoc celebre*, famous. And these examples are thus to bee declyned:

Singul.

Nom. *hic hæc hoc fælix*

genit. *hujus fælicis*

dat. *huic fælici*

a. *hunc bāc fælicē, & hoc*

voc. *O fælix* (*fælix*

ab. *ab hoc, hæc hoc fælice,*

(*vel fælici.*

plural.

N. *hi & hæ fælices, & hæc fæ-*

g. *horum harum horum fælicium*

dat. *his fælicibus*

acc. *hos has fælices, & hæc cia*

voc. *O fælices, ces, cia*

abl. *ab his fælicibus.*

(*licia*

According to this Example declayne *Audax, audacis*, bolde: *Ferox, ferocis*, fierce: *Vehemens, vehementis*, vehement.

Sing.

N. hic & hæc mitis, & hoc te
gen. hujus mitis
dat. huic miti
ac. hunc hanc mitē, & hoc te
voc. O mitis, mitis, mite
abl. ab hoc hac hoc miti

Plur.

N. hi & hæc mites, & hæc tia
gē. horū harū horum mitium
dat. his mitibus
ac. hos has mites, & hæc tia
voc. O mites, mites, mitia
abl. ab his mitibus.

According to this example decline, *Dulcis*, sweete: *Fortis*, strong: *Brevis*, short: *Mollis*, soft: *Tristis*, sad.

Sing.

(mitius

plur.

(tiores

N. hic & hæc mitior, & hoc
gen. hujus mitioris
d. huic mitiori (mitius
a. hunc hanc mitiorē, & hoc
vo. ô mitior, mitior, tius
abl. ab hoc hac hoc mitio-
(re, vel mitiori.

N. hi & hæc mitiores, & hæc mi-
g. horum harum horum mitio-
dat. his mitioribus (rum
a. hos has mitiores, & hæc tiores
vo. O mitiores, mitiores, mitior
abl. ab his mitioribus.

So decline, *Fælicior*, happier: *Dulcior*, *Fortior*, *Brevior*, *Mollior*, *Tristior*, *Durior*, &c.

Sing.

n. hic celeberr, hæc bris, hoc bre
gen. hujus celebris
dat. huic celebri
a. hunc hanc celebrē, et hoc bre
voc. O celeberr, celebris, bre
abl. ab hoc hac hoc celebri

plur.

n. hi hæc celebres, et hæc bria
g. horū harū horū celebriū
dat. his celebribus
a. hos has bres, et hæc bria
voc. O celebres, bres, bria
abl. ab his celebribus.

So declyne. *Acer*, *acris*, *acre*, vehement: *Saluber*, *bris*, *bre*, wholesome: the second syllabe being long.

of

paratione.

*Adjectiva cō-
parantur, quo-
rū significatio
potest augeri,
vel minui.*

*Tres sunt gra-
dus compara-
tionis, positi-
vus, compara-
tivus, & su-
perlativus.*

*Comparativus
formatur à ge-
nitivo vel dati-
vo in i, adden-
do or.*

*Superlativus
formatur à ge-
nitivo vel da-
tivo in i, addē-
do s & simus.*

*Positivus in
er, Superlati-*

SOME Adjectives are compared; to wit, those whose significations may encrease, or bee diminished: as, *Doctus*, learned. For wee may say, *doctior*, more learned: *doctissimus*, most learned. But in these Adjectives, *omnis*, all: *nullus*, none, and such lyke, this is not to be found.

There bee three degrees of Compari- son: the Positiue; as, *mitis*, meeke: the Comparatiue; as, *mitior*, more meeke; or, meeker: the Superlatiue; as, *mitissimus*, most meeke; or, meekest.

If the Positiue bee an Adjective of the first and second Declination, the Compa- rativus is formed from the Genitiue in i: by adding *or* and *us*: as, *durus*, hard: *duri*, *durior*, *durius*.

If the Positiue bee of the third Decli- nation, the Comparatiue is formed from the Datiue in i; by adding *or* and *us*: as: *fortis*: *forti*, *fortior*, *fortius*.

If the Positiue bee of the first and se- cond Declination, the Superlatiue is for- med from the Genitiue in i; by adding *s* and *simus*: as, *durus*, *duri*, *durissi- mus*, *a*, *um*.

If the Positiue bee of the third Decli- nation, the Superlatiue is formed from the Datiue in i; by adding *s* and *simus*: as, *fortis*, *forti*, *fortissimus*. *a*, *um*. Strongest.

But if the Positiue end in *er*; whether it be

it be of the first and second Declination: as, *pulcher*, fayre: or of the third; as, *pauper*, poore; the Superlatiue is formed from the Nominatiue in *er*; by adding *rimus*, as: *pulcherrimus*, most fayre: *pau-perrimus*, most poore.

The Positiue is an Adiectiue, sometymes of the first and second Declination; as, *durus*, *a. um*: sometymes of the third; as, *hic & hac mitis*, & *hoc mite*.

The Comparatiue is ever an Adiectiue of the third Declination; as, *hic & hac mitior*, & *hoc mitius*.

The Superlatiue, is ever an Adiectiue of the first and second Declination: as, *mitissimus*, *a. um*.

optimus: *Malus*, *pejor*, *peſſimus*: *Magnus*, *major*, *maximus*: *Parvus*, *minor*, *minimus*: *Multus*, *plurimus*: *Multa*, *plurima*: *Multum*, *plus*, *plurimum*.

Of Adiectiues, which are not compared.

OF this sort are fundrie; as Interrogatiues, and Relatiues, &c. Interrogatiues are these: *Quis*? Who? *Quid*? What? *Qualis*? Of what qualitie? *Quantus*? Of what quantitie? And such lyke, vsed when wee demand.

Relatiues; as, *qui*, *quæ*, *quod*, haue ever some reference to the thing going before: and that which went before, is called an Antecedent: as, *Vir sapit, quæ pance*

vum format nominatiuo, addēdo rimus Positivus est Adiectivum prima & secunda Declinationis, vel tertia tantum Comparativus semper est tertia.

Superlativus prima & secunda.

Irregulariter comparantur, Bonus, melior,

Adiectiva incomparabilia, sunt Interrogativa, Relativa, &c.

pauca loquitur, Hee is a wyse Man, who speaketh sparingly.

QVIS. Sing. nom. *Quis, quæ, quod.* g. *Cujus.* d. *Cui.* ac. *quem, quam, quod.* voc. caret. ab. *quo, quæ, quo.*

Plur. nom. *Qui, quæ, quæ.* g. *quorum, quarum, quorum.* d. *quæ, vel quibus.* ac. *quos, quas, quæ.* voc. caret. abl. *quæ, vel quibus.*

So the Relatiue, *Qui?* Which? is to bee declyned: as also the Substantiue, *Quid?* What? in the neuter Gender.

De Pronomine.

Of a Pronomne.

Pronomina sunt quindecim.

T Here are fiftene Pronownes, which are most vsuall; as, *Ego*, I: *tu*, thou: *sui*, of himselfe: *ille*, hee: *ipse*, hee himselfe: *iste*, this man: *hic*, this man: *is*, this man: *meus*, myne: *tuus*, thyne: *sus*, his owne: *noster*, ours: *vester*, yours: *nostras*, a man of our Countrey: *vestras*, a man of your Countrey. Whereof foure haue the Vocatiue, *Tu, meus, noster, & nostras*, and all the rest want it. *Sui* wanteth also the Nominatiue.

Tria sunt pronomina demonstratiua. These three Pronownes, *Ego, tu, sui*, are called Demonstratiues, because they serue to poynt out a Person; as, *Ego doceo*, I teach: *tu discis*, thou learnest: and are thus declyned:

EGO. Sing. nom. *Ego.* gen. *mei.* dat. *mibi.* accus. *me.* vocat. caret. abl. *me.*

plur. nom. *Nos.* gen. *nostrum, vel nostri.* dat. *nobis.* accus. *nos.* voc. caret. abl. *nobis.*

TV. Sing. nō. Tu. g. tui. d. tibi. ac. te. v. tā. abl. te.
Plur. nom. Vos. gen. vestrum, vel vestri. dat. vobis.
accus. vos. voc. vos. abl. vobis.

SVI. Sing. nom. caret. gen. sui. dat. sibi. acc. se.
voc. caret. abl. se.

Plur. nom. caret. gen. sui. dat. sibi. acc. se. vo-
cat. caret. abl. se.

These five, *Ille, Ipse, Iste, Hic, Is*;
with the Compound, *Idem*, the same;
are called Relatiues, because they haue a
reference to some Antecedent; as, *Pa-
trem tuum quærit, at ille non adest*; Hee is
seeking your Father, but hee is not pre-
sent. And these are sometymes Demon-
stratiues; as, *Illum adi*, Go to him. And
they are thus declyned:

*Quinque sunt
Pronomina
Relatiua, &
Compositum
Idem.*

ILLE. Sing. nom. *Ille, illa, illud*. gen. *Illius*. d. *Illi*.
acc. *Illam, illam, illud*. voc. caret. ab. *Illo, illa, illo*.
Plur. nom. *Illi, illa, illa*. gē. *Illorum, illarum, illorum*.
dat. *Illis*. acc. *Illos, illas, illa*. voc. caret. abl. *Illis*.
ISTE, *Ista, Istud*; IPSE, *Ipsa, Ipsam*; are to bee
declyned as ILLE.

HIC. Sing. nom. *Hic, hæc, hoc*; gen. *Hujus*; dat.
Huic; &c. as before in the Nouns.

IS. Sing. nom. *Is, ea, id*; gen. *Ejus*; dat. *Ei*; ac. *Eum,*
eam, id; voc. caret; abl. *Eo, ea, eo*.

plur. nō. *ei, vel ii, ea, ea*; g. *eorum, earum, eorum*; d. *eis,*
vel iis; acc. *eos, eas, ea*. voc. caret; abl. *eis, vel iis*.

IDEM. Sing. nom. *Idem eadem, idem*; gen. *eiusdem*;
dat. *eidem*; acc. *eundem, eandem, idem*; voc. caret;
abl. *eodem, eadem, eodem*.

plur. nō. *Eidem, vel iidē, eadem, eadē*: g. *eorundē, earundem, eorundem*: cl. *eisdem, vel iisdē*: acc. *eosdē, easdem, eadem*: voc. caret: abl. *eisdem, vel iisdem*.

*Quinque sunt
Pronomina
Possessiva.*

These five, *Meus, tuus, suus, noster, vester*, are called Possessives, because they signifie a Brooking or Possession of a thing; as, *Liber meus*, my booke: and are declyned as *Bonus, a, um*: except that *meus* hath *mi, mea, meum*.

*Duo sunt Pro-
nomina Gen-
tilia.*

These two, *Nostras* and *vestras*, are called Gentilia, because they signifie of what Nation one is; as, *est nostras*, hee is our Countrey-man. And are to bee declyned as *Felix*.

*De Parti-
cipio.*

*Participia in
ans & ens,
declinantur ut
Foelix. Reli-
qua desinunt
in us, & de-
clinantur ut
Bonus, bona,
bonum.*

Of a Participle.

ALL Participles are Adiectives, and are declyned lyke Nouns. For Participles in *ans*, and *ens*, are declyned lyke *Felix*, or *Vehemens*. The rest ende in *us*, and are declyned as *Bonus, a, um*. as, *hic hac hoc amans*, loving: *hic hac hoc docens*, teaching: *docturus, a, um*, hee who is to teach: *doctus, a, um*, hee that is alreadie taught: *docendus, a, um*, he that is to be taught.

Of Person.

THese three partes of Oration, Nowne, Pronowne, and Participle, haue one common propertie, called *Persona*, a person.

There are three Persons; the first, second, and third.

Of the first Person, is the Pronowne *Ego*, and any word

word joyned therevnto ; as, *Ego amicus*, I your friend: *Nos amici*, Wee your friends.

Of the second Person, is the Pronowne *Tu*, and any word adjoyned thervnto ; as, *Tu amicus*, Thou my friend, *Vos amici*, Yee my friends. Lykewyse, all Vocatives are of the second Person, as, *Petre veni*, come Peter.

Of the third Person, is *Ille*, and all Nownes, Pronouns, and Participles, to which *Ego* and *Tu* are not joyned; as, *Rex adventat*, The King is comming. Hitherto of Nowne, Pronowne, and Participle.

Of a Verbe.

A Verbe is conjugated by Moods, Tymes, Numbers, and Persons.

There are fixe Moods; The Indicative, Imperative, Optative, Potentiall, Subjunctive, and Infinitive.

There are five Tymes; the Present, Imperfect, Perfect, Plusquam-perfect, and Future.

Numbers are two: the Singular, as, *Amo*, I loue: the Plurall, as, *Amamus*, Wee loue.

There are three Persons, in both the Numbers: as, *Ego amo*, I loue, the first person: *Tu amas*, thou lovest, the second person: *Ille amat*, hee loveth, the third person. So lykewyse in the plurall: *Nos amamus*, Wee loue: *Vos amatis*, Yee loue: *Illi amant*, they loue.

There are foure Conjugations: The First, Second, Third, and Fourth. And every Conjugation hath two Formes: The Actiue in o: as, *Amo*: the Passiue in or, as, *Amor*.

The marke of the first Conjugation, is [a] long before *re* or *ri*, in the Infinitive: as, *Amo, amare, amari*.

Primæ Conjugationis, Vox Activa.

Amo, amas, amavi, amatum, amare.

Sing. Indicativus. plur.

<i>Amo</i> , I loue		<i>Amamus</i> , Wee loue
<i>amas</i> , thou lovest		<i>amatis</i> , Yee loue
<i>amat</i> , he loveth		<i>amant</i> , They loue

Sing. IMPERFECTVM. plur. (ving

<i>Amabam</i> , I was loving		<i>Amabamus</i> , we were lo-
<i>amabas</i> , thou wast loving		<i>batis</i> , yee were loving
<i>amabat</i> , hee was loving		<i>bant</i> , they were loving

Sing. PERFECTVM. plur.

<i>Amavi</i> , I haue loved		<i>Amavimus</i> , wee haue loved
<i>visti</i> , thou hast loved		<i>amavistis</i> , yee haue loved
<i>vit</i> , hee hath loved		<i>verunt vel vere</i> , they haue, etc.

Sing. Plusquamperfectum. plur.

<i>Amaveram</i> , I had loved		<i>Amaveramus</i> , we had loved
<i>veras</i> , thou hadst loved		<i>amaveratis</i> , yee had loved
<i>verat</i> , hee had loved		<i>amaverant</i> , they had loved

Sing. Futurum. plur.

<i>amabo</i> , I shal or wil loue		<i>amabimus</i> , wee shall or, etc.
<i>amabis</i> , thou shalt, etc.		<i>amabitis</i> , yee shall or, etc.
<i>amabit</i> , hee shall, etc.		<i>amabunt</i> , they shall or, etc.

Imperativus Modus. præsens.

Sing. plur.

<i>Ama</i> , loue thou		<i>Amemus</i> , let vs loue
<i>amet</i> , let him loue		<i>amate</i> , loue yee
		<i>ament</i> , let them loue

sing. Altera vox.

<i>Amato tu</i> , loue thou		PLVR.
<i>amato ille</i> , let him loue		<i>Amemus</i> , let vs loue
		<i>Amatote</i> , loue yee
		<i>Amanto</i> , let them loue

Optat

Optativus modus. Praesens. Vtinam.

Sing.	plur.
<i>Amem</i> , I wish I loue	<i>Amemus</i> , I wish wee loue
<i>ames</i> , I wish thou loue	<i>ametis</i> , I wish yee loue
<i>amet</i> , I wish hee loue	<i>ament</i> , I wish they loue

Marke, that *Amem* signifieth sometymes a thing present, and sometymes a thing to come.

Sing. Imperfectum.	Plur.
<i>Amarem</i> , I wish I were (loving	<i>Amaremus</i> , I wish we were (loving
<i>res</i> , I wish thou, &c.	<i>retis</i> , I wish ye were loving
<i>ret</i> , I wish he were, &c.	<i>rent</i> , I wish they were, &c.

Sing. Perfectum.	Plur.
<i>Amaverim</i> , I wish I haue (loved	<i>amaverim⁹</i> , I wish we haue (loved
<i>ris</i> , I wish thou hast, &c.	<i>ritis</i> , I wish yee haue, &c.
<i>rit</i> , I wish he haue, &c.	<i>rint</i> , I wish they haue, &c.

Sing. plusquamperfectum.	plur.
<i>Amavisssem</i> , I wish I had (loved	<i>Amavisssemus</i> , I wish we had (loved
<i>visses</i> , I wish thou, etc.	<i>vissetis</i> , I wish ye had, etc.
<i>visset</i> , I wish he had, etc.	<i>vissent</i> , I wish they had, etc.

Sing. Futurum.	plural.
<i>Amavero</i> , I wish I loue (hereafter	<i>amaverim⁹</i> , I wish we loue (hereafter
<i>veris</i> , I wish thou loue	<i>veritis</i> , I wish ye loue, etc.
<i>verit</i> , I wish he loue, etc.	<i>verint</i> , I wish they loue, etc.

Potentialis Modus. Praesens.

Sing.	plural.
<i>Amem</i> , I may or can (loue	<i>Amemus</i> , wee may or can (loue
<i>ames</i> , thou may or can	<i>ametis</i> , ye may or can, etc.
<i>amet</i> , he may or can, etc.	<i>ament</i> , they may or can, etc.

Sing.	Imperfectum.	plur.
<i>Amarem</i> , I might or should (loue	<i>Amarem</i> ⁹ , we might or (should loue	
<i>amares</i> , thou might or, &c.	<i>retis</i> , ye might or, &c.	
<i>amaret</i> , he might or, &c.	<i>rent</i> , they might or, etc	
Sing.	perfectum.	plur.
<i>Amaverim</i> , I might haue (loved	<i>amaverim</i> ⁹ , we might haue (loved	
<i>veris</i> , thou might, etc.	<i>ritis</i> , yee might haue, etc.	
<i>verit</i> , he might, etc.	<i>rint</i> , they might haue, etc.	
Sing.	plusquamperfectum.	plur.
<i>Amavissem</i> , I might had (loved	<i>amavissem</i> ⁹ , we might had (loved	
<i>ses</i> , thou might had, etc.	<i>setis</i> , yee might had, etc.	
<i>set</i> , he might had, etc.	<i>sent</i> , they might had, etc.	
Sing.	Futurum.	plur.
<i>amavero</i> , I may loue here- (after	<i>amaverimus</i> , we may loue (hereafter	
<i>ris</i> , thou may loue, etc.	<i>ritis</i> , yee may loue, etc.	
<i>rit</i> , hee may loue, etc.	<i>rint</i> , they may loue, etc.	
sing.	Subjunct. præf. Cum.	plur.
<i>Amem</i> , seeing I loue	<i>amemus</i> , seeing we loue	
<i>ames</i> , seeing thou lovest	<i>ametis</i> , seeing yee loue	
<i>amet</i> , seeing he loveth	<i>ament</i> , seeing they loue	
sing.	imperfectum.	plur.
<i>Amarem</i> , when I was lo- (ving	<i>amaremus</i> , when we were (loving	
<i>res</i> , when thou wast, etc	<i>retis</i> , when yee were, etc	
<i>ret</i> , when hee was, etc	<i>rent</i> , when they were, etc	
sing.	perfectum.	plur.
<i>amaverim</i> , seeing I haue (loved	<i>amaverim</i> ⁹ , seeing we haue (loved	

ris, seeing thou hast, etc | *ritis*, seeing yee haue, etc
rit, seeing hee hath, etc | *rint*, seeing they haue, etc

Sing. plusquamperf. plur.

amavisssem, whē I had lo- | *amavisssemus*, whē we had
 (ved (loved

ses, whē thou hadst, etc | *setis*, when yee had, etc

set, when hee had, etc | *sent*, when they had, etc.

sing. futurum. plur.

Amavero, whē I shall haue | *amaverimus*, whē we shal
 (loved (haue loved

ris, when thou shalt, etc | *ritis*, when yee shall, etc

rit, when hee shall, etc | *rint*, when they shal, etc

Infinitivus modus. præf. & præf. imp.

SING. PLVR.

Me amare, mee to loue | *Nos amare*, vs to loue

Te amare, thee to loue | *Vos amare*, you to loue

Illum amare, him to loue | *Illos amare*, them to loue

sing. perfect. & plusquam. plur.

Me amavisse, me to haue or | *nos amavisse*, vs to haue
 (had loved (or had loved

te amavisse, thee to haue, &c | *vos amavisse*, you to, etc

illum amavisse, him to, &c | *illos amavisse*, them, etc

Sing. Futurum. plur.

Me amaturū esse, me to loue | *Nos amaturos esse*, vs to
 (hereafter (loue hereafter

te amaturum esse, thee to, etc | *vos amaturos esse*, you, etc

illum amaturū esse, him to, etc | *illos amaturos esse*, thē, etc

Wee say also, *Amaturus esse*, according as the Con-
 struction requyareth ; as shall be declared here-after .

Gerundia. *Amandi*, of loving.

amando, in, or by loving.

amandum, to loue.

Supinum prius. *Amatum*, to loue.

Particip. *Amans*, loving. (loue.
Amaturus, he that is to loue, or about to

INDICATIVVS.

Præs. *Sum*, I am : *es*, thou art : *est*, he is. plur.

Sumus, wee are : *estis*, yee are : *sunt*, they are.

Imp. *Eram*, I was : *eras*, thou wast : *erat*, he was. plur.

Eramus, we were : *eratis*, ye were : *erant*, they were.

perf. *Fui*, I haue bene : *fuiſti*, thou haſt bene : *ſuit*, he

haſt bene. plur. *Fuimus*, we haue bene : *fuiſtis*, ye

haue bene : *ſuerant*, vel *ſuere*, they haue bene.

pluſq. *Fueram*, I had bene : *fueras*, thou haſt bene :

fuerat, he had bene. plur. *Fueramus*, we had bene :

fueratis, ye had bene : *ſuerant*, they had bene.

Fut. *Ero*, I ſhall or will be : *eris*, thou ſhalt be : *erit*, he

ſhall be. plur. *Erimus*, we ſhall be : *eritis*, ye ſhall

be : *erunt*, they ſhall be.

IMPERATIVVS:

Præs. *Sis*, vel *es*, be thou : *ſit*, let him be. plur. *Si-*

mus, let vs be. *ſitis*, vel *eſte*, be ye. *ſint*, let them be.

Alt. vox. *Eſto tu*, be thou. *eſto ille*, let him be. plu-

ral. *Simus*, let vs be. *eſtote*. be ye. *ſunto*, let them be.

Optativus. *Vtinam*.

Præs. *Sim*, I wiſh I be. *ſis*, I wiſh thou be. *ſit*, I wiſh

he be. plur. *Simus*, I wiſh we be. *ſitis*, I wiſh ye

be. *ſint*, I wiſh they be.

Imp. *Esſem*, I wiſh I were. *eſſes*, I wiſh thou were.

eſſet, I wiſh he were. plur. *Esſemas*, I wiſh wee

were. *ſetis*, I wiſh ye were. *ſent*, I wiſh they were.

perf. *Fuerim*, I wiſh I haue bene. *ris*, I wiſh thou haſt

bene. *rit*, I wiſh he haſt bene. plur. *Fuerimus*, I

wish we haue bene. *ritis*, I wish ye haue bene,
rint, I wish they haue bene.

plusq. *Fuissem*, I wish I had bene. *fuisset*, I wish thou
hadst bene. *fuisse*, I wish he had bene. plur.

Fuissemus, I wish we had bene. *setis*, I wish ye
had bene. *sent*, I wish they had bene.

Fut. *Fuero*, I wish I be hereafter. *fueris*, I wish thou
be hereafter. *fuerit*, I wish he be hereafter.

Fuerimus, I wish we be hereafter. *ritis*, I wish ye
be hereafter. *rint*, I wish they be hereafter.

POTENTIALIS.

Præs. *Sim*, I may, or can be. Imp. *essem*, I might,
or should bee. Perf. *fuerim*, I might haue beene.
Plusquam. *fuissem*, I might had beene. Fut. *fue-*
ro, I may perchance bee heere-after.

SVBIVNCTIVVS. CVM.

præs. *Sim*, seeing I am. imp. *essem*, when I was.
perf. *fuerim*, seeing I haue bene. plusq. *fuissem*, whē
I had bene. fut. *fuero*, when I shall haue bene.

INFINITIVVS.

præs. et præf. imperf. *esse*, to bee.

perf. et plusq. perf. *fuisse*, to haue or had bene.
futor. *fore*, to bee heere-after.

Conjugationis primæ, Vox Passiva.

Amor, *amaris vel amare*, *amatus sum vel*
fui, *amatu*, *amari*.

INDICATIVVS.

Præs. *Amor*, I am loved. *amaris*, *vel amare*, thou art
loved. *amatur*, he is loved. *Amamur*, we are loved.
amamini, ye are loved. *amantur*, they are loved.

IMPERF

Imp. *amabar*, I was loved. *baris*, vel *bare*, thou wast loved. *batur*, he was loved. plur. *amabamur*, we were loved. *bamini*, ye were loved. *bantur*, they were, etc. perf. *amatus sum*, vel *fui*, I have bene loved. *tus es*, vel *fuiſti*, thou haſt bene loved. *tus eſt*, vel *fuit*, he hath bene loved. pl. *amati ſum⁹*, vel *faim⁹*, we have bene loved. *ti eſtis*, vel *faiſtis*, ye have bene loved. *ti ſunt fuerunt*, vel *fuere*, they have bene loved.

pluſq. *amatus eram*, vel *fueram*, I had bene loved. *tus eras*, vel *faeras*, thou haſt bene loved. *tus erat*, vel *fuerat*, he had bene, etc. plur. *amati eram⁹*, vel *fueramus*, we had bene loved. *ti eratis* vel *fueratis*, ye had bene loved. *ti erant*, vel *faerant*, they had bene, etc. fut. *Amabor*, I ſhal or wil be loved. *beris*, vel *bere*, thou ſhalt be loved. *bitur*, he ſhal be loved. plur. *amabimur*, we ſhall be loved. *bimini*, ye ſhall be loved. *bantur*, they ſhall be loved.

Sing. IMPERATIVVS.

præſ. *Amare*, be thou loved. *ametur*, let him be loved. plur. *amemur*, let vs be loved. *amamini*, be ye loved. *amentur*, let them be loved.

Alt. vox. *amator tu*, be thou loved. *amator ille*, let him be loved. plur. *amemur*, let vs be loved. *amamini*, be ye loved. *amantor*, let them be loved.

Sing. OPTATIVVS. VTINAM.

præſ. *amer*, I wiſh I be loved. *eris*, vel *ere*, I wiſh thou be loved. *etur*, I wiſh he be, etc. plur. *amemur*, I wiſh we be loved. *emini*, I wiſh yee be loved. *entur*, I wiſh they be loved.

imp. *Amarer*, I wiſh I were loved. *reris*, vel *rere*, I wiſh thou were loved. *retur*, I wiſh he were, etc.

plur. *amaremur*, I wish wee were loved. *remini*,
I wish ye were loved. *rentur*, I wish they, &c.
perf. *Amatus sim, vel fuerim*, I wish I haue bene loved
tus sis, vel fueris, I wish thou hast bene, etc. *tus sit*,
vel fuerit, I wish he, etc. plur. *amati simus, vel fue-*
rim⁹, I wish we haue bene loved. *ti sitis, vel fueritis*,
I wish ye, etc. *ti sint, vel fuerint*, I wish they, etc.
plusq. *Amatus essem, vel fuissē*, I wish I had bene lo-
ved. *tus esses, vel fuisses*, I wish thou, etc. *tus esset*,
vel fuisset, I wish he, etc. plur. *amati essem⁹, vel fuif-*
sem⁹, I wish we had bene loved. *ti essetis, vel fuissetis*,
I wish ye, etc. *ti essēt, vel fuissēt*, I wish they, etc.
fut. *Amatus ero, vel fuero*, I wish I be loved hereafter.
tus eris, vel fueris, I wish thou be loved, etc. *tus erit*,
vel fuerit, I wish he, etc. plur. *amati erim⁹, vel fuerim⁹*,
I wish we be loved hereafter. *ti eritis, vel fueritis*, I
wish ye be, etc. *ti erunt, vel fuerint*, I wish they, etc.

POTENTIALIS.

Præs. *Amer*, I may or can bee loved.
imp. *amarer*, I might or should be loved.
perf. *amatus sim, vel fuerim*, I might haue bene loved.
plusq. *amat⁹ essem, vel fuissē*, I might had bene loved.
fut. *amatus ero, vel fuero*, I may be loved hereafter.

SUBIUNCTIVUS. CUM.

Præs. *Amer*, seeing I am loved.
imp. *amarer*, when I was loved.
perf. *amatus sim, vel fuerim*, seeing I haue bene loved
plusq. *amat⁹ essem, vel fuissē*, whē I had bene loved.
fut. *amatus ero, vel fuero*, whē I shal haue bene loved.

INFINIT

præs. et imp. *me amari*, me to be loved, etc. pl. *nos amari*, vs to be, etc. perf. et plusq. *me amatū esse*, vel *fuisse*, me to haue or had bene loved. Plur. *Nos amatos esse*, vel *fuisse*, vs to haue, or had bene loved, etc.

Fut. primū. *me amatū iri*, me to be loved hereafter.

plur. *nos amatum iri*, vs to be loved hereafter.

Fut. secundū *me amādū esse*, me to be loved hereafter.

plur. *nos amandos esse*, vs to be loved hereafter.

Supinum posterius. *Amatu*, to be loved.

Participia. *Amatus*, loved.

Amandus, he that is to be loved.

In the following Table, the first Tyme giveth origine to the rest.

1. *Amo*, *amem*.

2. *Amas*, *amabā*, *amavi*, *amabo*, *ama*, *amato*, *amarē*, *amare*.

3. *Amavi*, *amaverā*, *amaverim*, *amavissē*, *amavero*, *amavis-*

4. *Amant*, *amanto*. (se, *amatum*.

5. *Amabam*, *amans*.

6. *Amans*, *amandi*, *amando*, *amandum*.

7. *Amandi*, *amandus*.

8. *Amatū*, *amatur*⁹; as also *amatu*, wherof *amat*⁹ is formed.

9. The Tymes and Persons of the Passiue Voyce, may be easily formed from the same Tymes and Persons of the Actiue, by adding, or changing of Letters; as, *amo*, ad *r*, so will bee *amor*: *amas*, change *s* in *ris*, or *re*; so will be *amaris*, vel *amar*, &c.

10. There are certayne Tymes circumscribed by the Participles *amatus*, *amaturus*, *amandus*; and the Tymes of the Verbe *sum*; as may be seene in the Example of the First Conjugation, already set downe.

According to *Amo*, and *Amor*, ye may conjugate *Lau-*
do, I prayse; *Laudor*, I am praysed: *Probo*, I allow; *Pro-*
bor, I am allowed.

Secundæ Conjugationis, Vox Activa.

Doceo, doces, docui, docetum, docere.

THe Marke of the Second Conjugation, is (e) long, before *re* or *ri*, in the Infinitive; as, *Docere, doceri*.

INDICATIVVS.

Præs. *Doceo*, I teach: *ces, cet*. *Docemus, cetis, cent*.

imp. *Docebã*, I was teaching: *bas, bat*. *Bam⁹, batis, bant*.

perf. *docui*, I have taught: *isti, it. uim⁹, uistis, uerūt vel uere*

plusq. *docueram*, I had taught: *ras, rat. ram⁹, ratis, rant*

fut. *Docebo*, I shall teach: *bis, bit. bim⁹, bitis, bunt*.

IMPERATIVVS.

Præs. *Doce*, teach thou: *eat, eamus. etc, eant*.

Alt. vox. *Doceto tu*, teach thou: *to ille. eamus, etote, ento*

OPTATIVVS. Vtinam.

præs. *Doceam*, I wish I teach: *eas, eat. eamus, eatis, eant*.

imp. *Docerem*, I wish I were teaching: *res, ret. Doce-*

remus, retis, rent.

perf. *Docuerim*, I wish I have taught: *ris, rit. Docue-*

rimus, ritis, rint.

plus. *docuissẽ*, I wish I had taught: *ses, set. sem⁹, setis, sent*

fut. *docuero*, I wish I teach hereafter: *ris, rit. rimus, ritis*

POTENTIALIS.

præs. *Doceam*, I may or can teach. imp. *docerẽ*, I

might or should teach. perf. *docuerim*, I might have

taught. plusq. *docuissẽm*, I might have taught. fut.

docuero, I may teach hereafter.

SVBIVNCTIVVS. CVM.

præs. *Doceam*, seeing I teach. imp. *docerem*, when

I was teaching. perf. *docuerim*, seeing I have taught

plusq. *docuissẽm*, when I had taught. fut. *docuero*

when I shall have taught.

INFINITIVVS.

præs. & imp. *docere*, to teach.

perf.

per. et plusq. Docuisse, to have or had taught.

fut. Docturus, vel docturum esse, to teach here-after.

Gerundia. Docendi, of teaching. Docendo, in, or by teaching. Docendum, to teach.

Supinum prius. Doctum, to teach.

Participia. Docens, teaching. Docturus, he that is to teach, or about to teach.

Conjugationis secundæ, Vox Passiva.

Doceor, doceris, vel docere: doctus sum, vel fui, doctus, doceri.

Præs. Indicativus.

Doceor, I am taught, eris, vel ere, etur: emur, emini, entur.

imp. Docebar, I was taught, baris, vel bare, batur: bamur, bamini, bantur.

perf. Doctus sum, vel fui, I have bene taught; es, vel fuisti; est, vel fuit: docti sumus, vel fuimus; estis, vel fuistis; sunt fuerunt: vel fuere.

plusq. Doctus eram, vel fueram, I had bene taught, eras, vel fueras; erat, vel fuerat: docti eramus, vel fueramus; eratis, vel fueratis; erant, vel fuerant.

fut. Docebor, I shall be taught, beris, vel bere, bitur: bimur, bimini, buntur.

Præs. Imperativus.

Docere, be thou taught, eatur: eamur, emini, eantur.

Alt. Vox. Docetor tu, tor ille: eamur, emenor, entor.

Optativus. Vtinam.

præs. Docear, I wish I be taught, esris, vel eare, eatur: eamur, eamini, eantur.

imp. Docerer, I wish I were taught, veris, vel re-re, retur: remur, remini, rentur.

perf. Doctus sim, vel fuerim, I wish I have bene taught, sis, vel fueris, sit, vel fuerit: docti simus, vel fueri-

mus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint:

plusq. *Doctus essem, vel fuisset, I wish I had bene taught, esses, vel fuisses, esset, vel fuisset: docti essemus, vel fuisset, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.*

fut. *Doctus ero, vel fuero, I wish I be taught hereafter, eris, vel fueris, erit, vel fuerit: docti erimus, vel fuerimus, eritis, vel fueritis, erunt, vel faerint.*

Potentialis.

Præs. *Docear, I may or can be taught.*

imp. *docerer, I might or should be taught.*

perf. *doctus sim, vel fuerim, I might haue bene taught.*

plusq. *doctus essem, vel fuisset, I might had bene taught*

fut. *doctus ero, vel fuero, I may be taught hereafter.*

Subjunctivus. Cum.

præs. *Docear, seeing I am taught.*

imp. *docerer, when I was taught.*

perf. *doctus sim, vel fuerim, seeing I haue bene taught.*

plusq. *doctus essem, vel fuisset, when I had bene taught.*

fut. *doctus ero, vel fuero, when I shal haue bene taught.*

Infinitivus.

præs. & imperf. *doceri, to bee taught.*

perf. & plusq. *doctus, vel doctum esse, to haue, or had beene taught.*

fut. 1. *doctum iri, to bee taught heere-after.*

fut. 2. *docendus, vel docendum esse, to bee taught heere-after.*

Supin. posterius. *doctum, to bee taught.*

Participia. *doctus, he that is taught already. docendus, he that is to be taught, or about to be taught.*

According to *Doces*, and *Docet*, ye may conjugate *Teneo*, I holde; *Teneor*, I am holden: *Misceo*, I mixe; *Misceor*, I am mixed.

CONIVG

Conjugationis tertiæ, Vox Activa.

Lego, legis, legi, lectum, legere: to read.

THE Note of the Third Conjugation, is (e) short, before *re*, in the Present of the Infinitive Active; as *Legere*: and (e) short, before *ris* or *re*, in the Present of the Indicative Passive; as, *Legor, Legeris, vel Legere*.

Indicativus.

Præs. *Lego, gis, git: Legimus, gitis, gunt.*

Imp. *Legebam, bas, bat: bamus, batis, bant.*

Perf. *Legi, isti, it: imus, istis, erunt, vel ere.*

Plusq. *Legeram, ras, rat: ramus, ratis, rant.*

Fut. *Legam, ges, get: Legemus, getis, gent.*

Imperativus.

Præsens. *Lege, at: amus, ite, ant.*

Alt. vox. *Legito tu, to ille: amus, itote, unto.*

Optat. Potent. Subjunct.

Præs. *Legam, gas, gat: Legamus, gatis, gant.*

Imp. *Legerem, res, ret: legeremus, retis, rent.*

Perf. *Legerim, ris, rit: rimus, ritis, rint.*

Plusq. *Legissem, ses, set: semus, setis, sent.*

Futur. *Legero, ris, rit: rimus, ritis, rint.*

Infinitivus.

præs. & imp. *legere.* **perf. & plusq.** *legisse.*

futur. *lecturus, vel lecturum esse.*

Gerundia. *legendi, legendo, legendum.*

Supinum prius. *lectum.*

participia. *legens, lecturus.*

Conjugationis tertiæ, Vox Passiva.

Legor, legeris, vel legere, lectus sum vel fui, lectu, legi.

Indicativus.

Præs. *Legor, eris, vel ere, itur: imur, imini, untur.*

imp. *Legebar, baris vel bare, batur: bamur, bamini, bantur.*

perf. *Lectus sum vel fui, &c. lecti sumus, vel fuimus, &c.*

plusq. *Lectus erā vel fuerā, etc. lecti eramus, vel fueram⁹, etc.*
 futur. *Legar, eris, vel ere, etur: emur, emini, entur.*

Imperativus.

Præs. *Legere, atur: amur, imini, antur.*

Alt. vox. *Legitor tu, tor ille: amur, iminor, untor.*

Opt. Potent. & Subjunct.

Præs. *Legar, aris, vel are, atur: amur, amini, antur.*

imp. *Legerer, reris, vel vere, retur: remur, remini, rentur.*

perf. *lectus sim, vel fuerim, etc. lecti simus, vel fuerimus,*

plusq. *lectus esse, vel fuisset, etc. lecti essemus, vel fuisset⁹,*

fut. *Lectus ero, vel fuero, etc. lecti erimus, vel fuerimus,*

Infinitivus.

Præs. & Præt. Imperf. *Legi.*

Perf. & Plusq. *Lectus, vel lectum esse, vel fuisse.*

Futurum 1. *Lectum iri.*

Futur. 2. *Legendus, vel legendum esse.*

Supinum posterius. *Lectū.*

Participia. *Lectus, legendus.*

According to *Lego* and *Legor*, yee may conjugate
Pasco, I feede; *Pascor*, I am fed: *Scribo*, I write; *Scribor*, I
 am written.

But *Capio*, and such lyke, are thus to bee conjugated:
Capio, capiebam, cepi, ceperam, capiam: cape, capito: ca-
piam, caperem, ceperim, cepissem, cepero: capere, cepis-
se, capturus, vel capturum esse: Capiendi, do, dum,
capiens, captam, capturus: where the Imperfect Ca-
piebam, is formed from Capio, by changing o in e
and adding bam.

Conjugationis quartæ, Vox Activa.

Audio, audis, audivi, auditam, audire, to heare.

THE Note of the fourth Conjugation, is (i) long, be-
 fore

fore *re orri*, in the Infinitive; as, *Audire*, *audiri*.
Indicativus.

Præs. *Audio*, *is*, *it*: *imus*, *itis*, *iant*.

Imp. *Audiebam*, *ebas*, *bat*: *bamus*, *batis*, *bant*.

Perf. *Audiui*, *isti*, *it*: *imus*, *istis*, *erunt*, *vel ere*.

Plusq. *Audiveram*, *ras*, *rat*: *ramus*, *ratis*, *rant*.

Futur. *Audiam*, *es*, *et*: *emus*, *etis*, *ent*.

Imperativus.

Præsens. *Audi*, *iat*: *iamus*, *ite*, *iant*.

Alt. vox. *Audito tu*, *to ille*: *iamus*, *itote*, *iunto*.

Optat. Potent. & Subjunct.

Præs. *Audiam*, *as*, *at*: *amus*, *atis*, *ant*.

Imperf. *Audirem*, *res*, *ret*: *remus*, *retis*, *rent*.

Perfect. *Audiverim*, *ris*, *rit*: *rimus*, *ritis*, *rint*.

Plusq. *Audivissem*, *ses*, *set*: *semus*, *setis*, *sent*.

Futur. *Audivero*, *ris*, *rit*: *rimus*, *ritis*, *rint*.

Infinitivus.

Præs. & præ. imp. *Audire*. Perf. & plusq. *Audivisse*.

Futurum. *Auditurus*, *vel auditurum esse*.

Gerundia. *Audiendi*, *audiendo*, *audiendum*.

Supinum prius. *Auditum*.

Participia. *Audiens*, *auditurus*.

Conjugationis quartæ, Vox Passiva.

Audior, *iris*, *vel ire*, *auditus sum*, *vel fui*, *auditu*, *audiri*.

Indicativus.

Præs. *Audior*, *iris*, *vel ire*, *itar*: *imur*, *imini*, *iuntur*.

imp. *Audiebar*, *baris*, *vel bare*, *batur*: *bamur*, *bamini*, *bantur*.

perf. *Auditus sum*, *vel fui*, etc. *auditi sumus*, *vel fuimus*, etc.

plusq. *Auditas eram*, *vel fueram*, &c. *Auditi eramus*,
vel fueramus, &c.

Fut. *Audiar*, *eris*, *vel ere*, *etar*: *emur*, *emini*, *entur*.

IMPER

præfens. *Audire, iatur* : *iamur, imini, iantur.*

alt. vox. *Auditor tu, tor ille* : *iamur, iminor, iuntor.*

Optat. Potent. & Subjunct.

præf. *Audiar, aris, vel are, atur* : *amur, amini, antur.*

imp. *Audirer, veris, vel vere, retur* : *remur, remini, rentur.*

perf. *Auditus sim, vel fuerim, &c.* *Auditi simus, vel fuerimus, &c.*

plusq. *Auditas essem, vel fuisset, &c.* *Auditi essemus, vel fuissetis, &c.*

fut. *Audit⁹ ero, vel fuero, etc.* *Auditi erimus, vel fuerim⁹, etc.*
Infinitivus.

Præf. & Imperf. *Audiri.*

perf. & plusq. *Auditus, vel auditum esse, vel fuisse.*

Futurum 1. *Auditum iri.*

Futur. 2. *Audiendus, vel audiendum esse.*

Supinum posterius. *Audita.*

participia. *Auditus, audiendus.*

According to *Audio*, and *Audior*, yee may conjugate
Impedio, I hinder ; *Impedior*, I am hindered : *Finio*, I
ende ; *Finior*, I am ended.

OF IRREGULAR VERBS, *EO, VOLO, &c.*

EO. Indicativus.

Præfens. *Eo, is, it* : *imus, itis, eunt.*

Imperf. *Ibam, bas, bat* : *bamus, batis, bant.*

perfect. *Ivi, visti, vit* : *ivimus, vistis, verunt, vel vere.*

plusquã. *Iveram, ras, rat* : *ramus, ratis, rant.*

Futurũ. *Ibo, bis, bit* : *bimus, bitis, bunt.*

Imperativus.

Præfens. *I, eat* : *eamus, ite, eant.*

Alt. vox. *Ito tu, ito ille* : *eamus, itote, eunto.*

Optat. Potent. Subjunct.

Præfens. *Eam, eat, eat* : *Eamus, eatis, eant.*

Imperf. *Irem, res, ret : Iremus, retis, rent.*
 Perfect. *Iverim, ris, rit : Iverimus, ritis, rint.*
 Plusqu. *Ivissem, ses, set : Ivissemus, setis, sent.*
 Futur. *Ivero, ris, rit : Iverimus, ritis, rint.*
 - Infinitivus.

præs. & imp. *Ire.* perf. & plusq. *Ivisse.*

Futurum. *Iturus, vel iturum esse.*

Gerundia. *Eandi, eundo, eundum.*

Supinum. *Itum.*

Participia. *Iens, iturus.*

Q V E O similiter conjugatur.

V O L O .

præs. *Volo, vis, vult : Volumus, vultis, volant.*

imp. *Volebam, bas, bat : Volebamus, batis, bant.*

perf. *Volui, voluisti, id : Voluimus, istis, erunt, vel ero.*

plusq. *Volueram, ras, rat : Volueramus, ratis, rant.*

Fut. *Volam, les, let : Volemus, letis, lent.*

Deest huic verbo modus Imperativus.

OPTAT. POTENT. SVBIVNCT

præsens. *Velim, lis, lit : Velimus, litis, lint.*

imperf. *Vellem, les, let : Vellemus, letis, lent.*

perfect. *Voluerim, ris, rit : Voluerimus, ritis, rint.*

plusq. *Voluissem, ses, set : Voluissemus, setis, sent.*

Futur. *Voluero, ris, rit : Voluerimus, ritis, rint.*

Infinitivus.

præs. & præ. imp. *Velle.*

perfect. & plusquā. *Voluisse.*

Futurnm deest.

participium. *Volens.*

NOLO. Indicativus.

præs. *Nolo, nonvis, nonvult : Nolumus, nonvultis, nolunt.*

imp. *Nolebam, bas, bat : Nolebamus, batis, bant.*

perfect. *Nolui, isti, it : Noluimus, istis, erunt, vel ere.*
 plusq. *Nolueram, ras, rat : Nolueraimus, ratis, rant.*
 Futur. *Nolam, les, let : Nolemus, letis, lent.*

Imperativus.

præsens. *Noli, nolite.*
 Alt. vox. *Nolito, nolitote.*

Optat. Potent. & Subjunct.

præsens. *Nolim, lis, lit : Noltimus, litis, lint.*
 imperf. *Nollem, les, let : Nollemus, letis, lent.*
 perfect. *Noluerim, ris, rit : Noluerimus, ritis, rint.*
 plusq. *Noluissem, ses, set : Noluissemus, setis, sent.*
 Futur. *Noluerō, ris, rit : Noluerimus, ritis, rint.*

Infinitivus.

præs. et præter. imp. *Nolle.*
 perf. et plusquam. *Noluisse.*
 Futurum deest.
 participium. *Nolens.*

FERO. Indicativus.

Præs. *Fero, fers, fert : Ferimus, fertis, ferunt.*
 Imp. *Ferebam, bas, bat : Ferebamus, batis, bant.*
 perf. *Tuli, isti, it : Tulimus, istis, erant, vel ere.*
 plusq. *Tuleram, ras, rat : Tuleramus, ratis, rant.*
 Futur. *Feram, res, ret : Feremus, retis, rent.*

Imperativus.

Præsens. *Fer, ferat : Feramus, ferte, ferant.*
 Alt. vox. *Fertote tu, to ille : Feramus, fertote, feruntote.*

Optat. Potent. & Subjunct.

præsens. *Feram, ras, rat : Feramus, ratis, rant.*
 imperf. *Ferrem, res, ret : Ferremus, retis, rent.*
 perfect. *Tulerim, ris, rit : Tulerimus, ritis, rint.*
 plusq. *Tulissem, ses, set : Tulissemus, setis, sent.*
 Futur. *Tulero, ris, rit : Tulerimus, ritis, rint.*

Præs. & præf. imperf. Ferre.

perfect. & plusq. Tulisse.

Futur. Laturus, vel laturum esse.

Gerundia. Ferendi, ferendo, ferendum.

Supinum prius. Latum.

participia. Ferens, laturus.

Indicativus.

præsens. Feror, ferris, vel ferre, fertur: ferimur, ferrimini, ferantur.

imp. Ferebar, baris, vel bare, batur: bamur, bamini, bantur.

perf. Latus sum, vel fui, etc. Lati sumus, vel fuimus, etc.

plusq. Lat⁹ erā, vel fuerā, etc. Lati eramus, vel fueram⁹, etc.

Fut. Ferar, veris, vel rere, retur: remur, remini, rentur.

Imperativus.

præsens. Ferre, feratur: amur, imini, antur.

Alt. vox. Fertor tu, fertor ille: amur, iminor, untor.

Optat. Potent. & Subjunct.

præs. Ferar, raris, vel rare, ratur: ramur, ramini, rantur.

imp. Ferrer, veris, vel rere, retur: remur, remini, rentur.

perf. Lat⁹ sim, vel fuerim, etc. Lati simus, vel fuerim⁹, etc.

plusq. Latus essem, vel fuisset, etc. Lati essemus, vel fuisset, etc.

fut. Latus ero, vel fuero, etc. Lati erimus, vel fuerimus, etc.

Infinitivus.

præsens, & præf. imperf. Ferri.

perf. & plusq. Latus, vel latum esse, vel fuisse.

Futurum 1. Latum iri.

Futur. 2. Ferendus, vel ferendum esse.

Supinum posterius. Lata.

participia. Latus, ferendus.

FIO. Indicativus.

præs. Fio, fis, fit: Fimus, fitis, fiunt.

imp.

Imp. *Fiebam, bas, bat: bamus, batis, bant.*

perf. *Factus sum, vel fui, etc, facti sumus, vel fuimus, etc.*

plusq. *Factus eram, vel fueram, &c. Facti eramus, vel fueramus, &c.*

Futur. *Fiam, Fies, Fiet: Fiemus, Fietis, Fient.*

Imperativus.

præsens. *Fiat: Fiamus, Fite, Fiant.*

Alt. Vox. *Fito tu, fito ille: Fiamus, fitote, fiunto.*

Optat. Potent. & Subjunct.

præs. *Fiam, fias, fiat: Fiamus, fiatis, fiant.*

Imp. *Fierem, res, ret: remus, retis, rent.*

perf. *Factus sim, vel fuerim, &c. facti simus, vel fuerimus, &c.*

plusq. *Factus essem, vel fuissem, &c. Facti essemus, vel fuissemus, &c.*

fut. *Factus ero, vel fuero, etc. facti erimus, vel fuerimus, etc.*

Infinitivus.

Præs. & præter. imperf. *Fieri.*

perf. et plusq. *Factus, vel factum esse, vel fuisse.*

Futurum 1. *Factum iri.*

Futur. 2. *Faciendus, vel faciendum esse.*

Supinum. *Factu.*

participia. *Factus, Faciendus.*

POSSVM. Indicativus.

Præs. *Possum, potes, potest: Possumus, potestis, possunt.*

Imper. *Poteram, ras, rat: Poteramus, ratis, rant.*

perfect. *Potui, isti, it: Potuimus, istis, erunt, vel ere.*

plusq. *Potueram, ras, rat: Potueramus, ratis, rant.*

Futur. *Potero, vis, rit: Poterimus, ritis, rant.*

IMPERATIVO CARET.

Optat. Potent. & Subjunct.

Præsens. *Possim, sis, sit: Possimus, sitis, sint.*

Imperf. Possem, ses, set : semus, setis, sent.
 perf. Potuerim, ris, rit : rimus, ritis, rint.
 plusq. Potuissem, ses, set : semus, setis, sent.
 futur. Potuero, ris, rit : rimus, ritis, rint.

Infinitivus.

præs. et. præ. imp. Posse.

Cæteris caret.

perf. et plusq. potuisse.

POTENS, is not a Participle, but a Noun.

De speciebus Verbi.

1. **V**ERBVM ratione personæ dividitur in Personale & Impersonale. Personale est quod per tres distinctas personas conjugatur; ut, *Amo, amas, amat*. Impersonale est, quod tertiam personam singularem solam admittit : ut, *Pœnitet, pœnitebat, pœnituit, pœnituerat, pœnitebit, pœniteat, pœniteret, pœnituerit, pœnituisset, pœnituerit, pœnitere, pœnituisse*. Sic *Tædet, miseret, &c.*

OBSERVATIO. Impersonalia tamen admittant varietatem personarum quoad significationem, additis pronominibus : ut, *Pœnitet me peccati, I repent mee of my sinne. Pœnitet te, illum, nos, vos, illos.*

2. Verbū ratione significationis dividitur in Activum, Passivum, & Neutrum. Activum est quod significat agere; ut, *Verbero*. Passivum est quod significat pati; ut, *Verberor*. Neutrum est quod neque significat agere, neque pati; ut, *Otior, sum*.

3. Verbum ratione significationis & terminationis dividitur in Activum, Passivum, Neutrum, & Deponens. Activum est quod desinit in o, & Passivam formam admittere potest : ut, *Amo, amor*. Passivum est quod desinit in or, & activum habet in o, à quo formatur addito r : ut, *Amor, ab amo*. Neutrum est quod

quod in *o* desinit, & Passivam formam admittere non potest: ut, *Curro, ambulo*. Neutrum etiam est *sum*, cum compositis; ut, *Adsum, Obsum*.

OBS. 1. Verba activa significant actionem transeuntem: ut, *Amo D E V M*. At verò Neutra quadruplicia sunt ratione significationis: vel enim nec actionem significant, nec passionem: ut, *Sum, quiesco*. Vel significant passionem: ut, *Ægroto, Vapulo*. Vel significant actionem intransitivam: ut, *Curro, ambulo*. Vel denique actionem significant transitivam: id est, quæ in externum aliquod patiens transit: ut, *Noceo, faveo*. Atque hæc si significationem spectes verè activa sunt. Sed ex usu Linguae Latinae Neutra sunt, quia eorum Passiva personalia nusquam occurrunt. Nec malè Neutro-Activa dici possent.

OBS. 2. Pluraq; Neutra habent Passiva Impersonalia: ut, *Statutur, Curritur, &c.* Cujusmodi passiva ab activis etiam videas, ut, *Quid agitur? Legitur*.

Deponens est, quod in *or* finitum, Activam formam admittere non potest. Estque vel Activæ significationis: ut, *Loquor veritatem*: vel Neutralis, ut, *Otior*.

De Modis.

Indicativo utimur cum aliquid affirmamus, negamus, interrogamus, & narramus: ut, *Virtus laudata crescit. Quem quæris?*

Imperativo utimur, cum imperamus, suademus, permittimus; ut, *Abstine manum: Vive, memor Lethi: Ab quo Voles*. Sæpè etiam inter precandum; ut, *Miserere mei D E V S*.

Optativo utimur, cum optamus rem aliquam fieri. Habetque sibi annexum adverbium optandi expressum.

vel subauditum ; ut, *O mihi prateritos referat si Iupiter annos.*

Obs. 1. Quidam ita statuunt tempora Optativi. Præsens, *Vtinam haberem Virgilium.* Perfectum, & plusquam perf. *Vtinam habuissem.* Futurum, *Vtinam habeam.* Nos vulgarem conjugandi rationem secuti sumus ; ne trium modorum dissimilitudo tyrones remoretur.

Obs. 2. Horum trium modorum futurum, aliquando significationem habet mistam ex præterito & futuro : unde præteritum Exactum seu Perfectum appellatur ; ut, *Scribam, I shall wryte : Cum scripsero, When I shall haue written.* HORAT. *Dixeris egregie, notum si callida Verbum Reddiderit junctura novam. Dixeris egregie, Thou shalt haue spoken excellentlie.*

Subjunctivus est, qui nunquam absolvit sententiam sine dependentiâ ab alio verbo : ut, *Cum fueris felix, multos numerabis amicos.*

Potentialis est modus quem resolvimus per *Possum, Debeo, aut Volo* : ut, *Quis rem tam veterem, pro certa affirmet : id est, Affirmare debeat, possit, aut velit.*

Obs. Licet per potentialem, & alios interdum modos affirmemus, negemus, &c. In hoc tamen Indicativus ab iis differt, quod simpliciter affirmet aut neget, id est, sine mandato ; ut, *Imperativus* : sine voto ; ut, *Optativus* : sine adsignificatione facultatis, voluntatis, aut officii ; ut, *Potentialis* : & ut plurimum sine conjunctione ; ut, *Subjunctivus.*

Infinitivus ita dicitur, quia Numeros & Personas non distinguit variis terminationibus, contra quàm fit in quinque prioribus modis, qui ideo finiti dicuntur : ut, *Cupio, cupio, Cupimus legere.*

Obs. Hæc circuitio, *Amatum ire*, potiùs præsentis est temporis, quàm futuri, teste VALLA : nec locum habet nisi cum eâ uti licet in Indicativo, quia enim dicere licet, *Eo perditum* : ideo & *Me perditum ire* dicimus. At quia

quia non dicimus, *Eo intellectum* : ideo nec dicimus, *Intellectum ire*. Rectè tamen passivè, *Conseo cum locum vix intellectum iri*: quod habet significationem futuri.

De Tempore.

Si de re præsentī loquar, utendum est verbo præsentis temporis; ut, *Iam lego Virgilium*: si de re futura, adhibendum verbum futuri temporis; ut, *Cras legam Ciceronem*: si de re præterita utendum verbo præteriti temporis, at cum differentia.

Triplex enim est præteritum: Imperfectum, Perfectum, & Plusquam perfectum.

Imperfectum duo significat: 1. Quod res incepta sit: 2. Quod quanquam incepta, nondum tamen perfecta: ut, *Cum ad me venit Tabellarius, scribebam has literas*: id est, *cæperam quidem has literas scribere; sed nondum absolveram*.

Præteritum perfectum, est quod significat rem omnino perfectam, & absolutam: ut, *Iam absolvi pensum meum*.

Præteritum plusquam perfectum, est quod significat rem quidem perfectam; sed cum dependentiâ ab alio verbo quod vel imperfecti, vel perfecti sit temporis: ut, *Cum venit ad me Tabellarius, jam literas meas absolveram* vel, *Cam veniebat ad me Tabellarius*. Vbi plusquam perfectum significat actionem, quæ antecessit, vel imperfecti, vel perfecti temporis actionem: ideo tempus plusquam perfectum dicitur.

De Participii Tempore & Significatione.

Ratione Temporis Participia triplicia sunt, quæ enim desinunt in *ans*, vel *ens*, præsentis sunt temporis; ut, *Amans, docens*: id est, *qui jam amat, qui jam docet*.

Quæ desinunt in *tus*, *sus*, *xus*, & *uus*, præteriti temporis sunt; ut, *Ejus Pater est mortuus*: id est, *Diem suum obiit*. Talia sunt etiam *Nexus, Visus, auditus*.

Qu

An Introduction

Quæ desinunt in *rus* & *das*, Futuri sunt Temporis; ut, *ceptor docturus est nos Virgilium*: id est, *docebit*: *Cras narrandus est Virgilius*: id est, *enarrabitur*.

Ab Activo cadunt hæc Participia; *Docens, docturus*: et Activæ sunt significationis, ut patet ex resolutione, *Amo discipulos amantes studia*: id est, *qui amant*.

A Passivo cadunt hæc et similia Participia; *Doctus, docendus*: et Passivæ significationis sunt: ut, *Cras repetenda lectio*: id est, *repetetur*.

A Neutro cadunt hæc Participia; *Ambulans, ambulans*: et Neutralis sunt significationis. Imitantur enim significationem Verborum Neutorum unde deducuntur.

A Deponentibus cadunt hujusmodi Participia; *Loquens, loquutus, loquuturus*: quæ Activæ sunt significationis, quia cadunt à Verbo Deponente Activæ significationis: at *Philosophans, Philosophatus, Philosophaturus*, Neutralis significationis sunt, quia cadunt à Verbo Deponente Neutralis significationis.

Obs. 1. A quibusdā Deponentibus formantur Participia Passivæ significationis, quia plerāq̃ olim Deponētia erant, & Activæ & Passivæ significationis. Hinc à *Testor, testatus*, Passivè; à *Sequor, sequendus*. OVID. *Nota tua est pietas, testataq̃ tempus in omne*. Idem, *Non tibi sic, dices, Phylli, sequendus eram*.

Obs. 2. Quod attinet ad verba in *or*, quæ vulgo Communia vocantur, quasi & activam & passivam significationem communem habeant, nunquam pene illa Passivā significationē induunt extra Participia in *tus* & *das*: quoniam illa modo Activæ significationis sunt, modo Passivæ, ut à *Veneror, veneratus*; hæc vero semper Passivæ, ut *Venerandus*. At *Venerans & Veneraturus*, & similia, semper Activæ significationis sunt. De eiusmodi verbis extant hi Versus; *Hæc & plura leges communia largior, hortor, Osculor, experior, stipulor, moror, hospitor, atque Criminor*

To Grammar.

4

Criminor, amplector, veneror, cum dignor, adul-
Obliviscor, eris, interpretor, addito solor.

DE GERUNDIIS.

Gerundiorum quatuor sunt Casus: Nominativus
Accusativus in *dum*, ut *Amandum*: Genitivus in
ut *Amandi*: Ablativus in *do*, ut *Amando*: est & Dativus
in *do*, sed is rarissimè invenitur.

Gerundia interdum Passivè capiuntur, sed rarò. *VR-*
GIL. Vritq; videndo fœmina; id est, dum videtur. QVI-
TILIAN. Memoria excolendo augetur; id est, dum excolitur.

De differentiâ partium declinabilium.

Verba ex eo cognoscuntur, quod coniugentur per
Modos, Tempora, & Personas: Pronomina ex enu-
meratione nota sunt: Participia ex derivatione à Ver-
bis, & adsignificatione Temporis. Reliquæ omnes ver-
bes declinabiles, Nomina sunt. Atque hac observa-
tione facilius quàm definitionum subtilitate distinguuntur
hæ partes.

De Adverbio.

Adverbium est pars Orationis non flexa quæ adiecto
verbo, vel adiectivo sensum eius perficit atq; expli-
cat; ut, *Scite scribit frater tuus: Mulier egregiè impudens.*

Adverbiorum significationes usitatiores sunt hæ. Quo-
dam sunt loci, eaque quadruplicia:

Motus aut quietis in loco; ¹ *Hic, istuc, illic, alibi, nusquam,*
intus, foras, ubicunque, ubivis, sicubi, superius, inferius,
ubivbi, alicubi, inibi, necubi.

Motus ad locum; ² *Huc, istuc, illuc, aliò, aliquò, siqu-*
eòdem, quolibet, quovis, utroque, neutro, quocunque.

Motus è loco; ³ *Hinc, istinc, illinc, inde, alicunde, ali-*
de, situnde, necunde, indidam, vnde, vnde libet.

Motus

An Introduction

lotus per locum; [†] *Hac, istac, illac, alia, aliqua, &c.*
 Obs. 1. Respondentia ad *ubi?* 2. ad *quo?* to what place?
 ad *unde?* out of what place? 4. ad *qua?* thorow what
 ace? *Quæstione facta per quorsum?* towards what
 ace? *his utimur, Horsum, istorsum, illorsum, dextrorsum, &c.*
 temporis: ¹ *Cras, heri, hodie,* ² *din,* ³ *sæpe, raro, &c.*
 Obs. 1. Respondentia ad *quando?* 2. ad *quomodo?* 3. ad *quoties?*
 numeri: *Semel, bis, ter, quater, centies, milles, &c.*
 ordinis: *Inde, deinde, deinceps, praterea, &c.*
 quantitatis: *Multum, parum, satis, nimium, &c.*
 qualitatis: *Doctè, pulchrè, bene, male, fortiter, &c.*
 comparandi: *Seorsum, separatim, singulatim, &c.*
 congregandi: *Simul, una, pariter, &c.*
 dubitandi: *Forsan, forsitan, fortassis, fortè, &c.*
 vocandi: *O, Heus, Eho.*
 firmandi: *Profectò, certè, na, ita, quidni?*
 negandi: *Non, haud, nequaquam, minime, & ne pro nò, &c.*
 prohibendi: *Ne.*
 confirmandi: *Certè, sanè, planè, nempe, utique, nimirum, &c.*
 randi: *Herule, pol, xdepol, mehercules, castor, xcastor, &c.*
 igendi: *Potius, satius, potissimum, imò.*
 ortandi: *Eia, agè, agite, agedum, ehodum, sodes, sulsis, etc.*
 ptandi: *Vtinam, O, osi, si, ut.*
 monstrandi: *En, ecce.*
 comparandi: *Magis, minus, maximè, minimè, tam, etc.*
 similitudinis: *Ita, itidem, ut, tanquam, quasi, ceu, uti, etc.*
 ventus: *Fortè, fortuito, casu, fortuna.*
 tendendi: *Valdè, magnoperè, impensè, impendiò, perquã, etc.*
 emittendi: *Sensim, paulatim, pedetentim, vix, agre.*
 clusionis: *Tantum, solum, tantummodò, solummodò, etc.*
 versitatis: *Aliter, secus.*
 oncedentis: *Licet, esto, sit ita, sit sanè.*
 negatæ solitudinis: *Non solum, non tantum, non modò, nedis.*
 non peractæ: *Ferme, fere, prope, propemodum, tantum nò, etc.*
 plicandi: *Purà, utpote, utputà.*

Comparantur Adverbia potissimum ab Adjectivis nata; ut, *Doctè, doctius, doctissime*: quin et alia; ut, *Sape, sapius, sapissime*: *Diù, diutius, diutissime*.

De Præpositione.

Præpositiones aliquando in Compositione cernuntur; ut, *Accedo, exeo*. Aliàs extra compositionem junguntur alicui Casui; nempe, vel Accusativo tantum, vel Ablativo tantum; vel nunc Accusativo, nunc Ablativo.

Præpositiones Accusativum regentes, sunt hæ; *Ad* patrem: *apud* Deum: *ante* januam: *adversus*, vel *adversum* hostes: qui sunt *cis*, vel *citra* Rhenum: *circa*, vel *circum* forum: *circa* horam decimam, *inter* fratres: *contra* inimicos: est bene *erga* te affectus: *extra* terminos: *infra* tectum: *intra* privatos parietes: *juxta* forum: *ob* quæstum: *latet* *pone* ædes: *habitat* *prope* Rhenum: *propter* virtutem: *per* agros: *præter* morem: *post* tergum: hoc unum te *penes* est: *secus* fluvium inambulabat: vivere *secundum* DEI Legem: *supra* Coelum: *trans* montem: *ultra* Indos: Oceanum *usque*: Italiam *versus*.

Præpositiones ablativum regentes, sunt hæ; *à* patre: *ab* hoste hoc accepi: *abs* quovis homine beneficium accipere gaudeas; *absque* causa mihi irascitur; *cum* exercitu; *coram* testibus; *clam* patre; *de* lana caprina certatur; *è* foro rediit; *ex* ædibus; ego te *pro* istis dictis et factis ulciscar; *pro* timore; *palam* omnibus; *sine* labore; *procul* dubio; *mento* *tenus*. At hic cum genitivo; Cumarum *tenus*, Quia dictio recta caret singulari numero; crurum *tenus*, Quia dictio recta significat res geminas. Aliàs *tenus* regit ablativum singularem.

Præpositiones utriq; casui inservientes, sunt hæ; *In*, *sub*, *super*, et *subter*. Inserviunt Accusativo cum junguntur Adiectivis, Verbis vel Participiis significantibus motum ad locum; ut, *In* freta dum fluvii current; hæc *sub* oculos cadunt; *super* arborem collocare; equo citato *subter* murum advectur.

Ablativo

Ablativo verò iunguntur, cum adherent Adiectivis, Verbis, vel Participiis quietem aut motum in loco significantibus; ut, *Requiescat in pace: Sub dio iacere: Omnes ferre libet subter testudine casus.*

De Interjectione.

Interjectionibus utimur cum lætitiā, dolorem, metum, aut alium quemlibet affectū subito exprimimus.

Interjectionum significationes sunt varia, quales sunt hæ.

Exultantis: <i>Evox, vah.</i>	Vocantis: <i>Eho, ho.</i>
Dolētis: <i>Heu, hoī, hei, ah.</i>	Deridentis: <i>Hui.</i>
Timentis: <i>Hei, atar.</i>	Exclamantis: <i>Oh, prohi.</i>
Admirantis: <i>Pape.</i>	Imprecantis: <i>Malum, &c.</i>
Vitantis: <i>Apage.</i>	Ridentis: <i>Ha, ha, ha.</i>
Laudantis: <i>Euge.</i>	Silentium iniungentis: <i>Au, st.</i>

De Coniunctione.

Coniunctio est dictio invariabilis quæ connectit aut dictiones; ut, *Petrus & Iohannes ludunt:* aut clausulas; ut, *Aut bibe, aut abi.*

Coniunctionum significationes sunt varia.

Copulativæ coniunctiones dicuntur, quæ copulant & sensum & verba: ut, *Not patria fines & dulcia relinquimus arva.* Suntque hæ: *Et, ac, atque, que, etiam, tum, cum, quoque.* Contra vero *nec & neque* utramque rem tollunt: ut, *Nec probus est, nec doctus.*

Disiunctivæ sunt, quæ verba quidem coniungunt, sensum autem disiungunt, *Aut, ve, vel, seu, sive:* ut, *Seu boni fuerint cives, seu mali: eodem loco eos habent tyranni.*

Obs. Copulativæ & disiunctivæ, si quando & in priori & in posteriori clausulâ occurrant, adeoque geminentur, suspensivæ dicuntur in priori loco, quia tantisper suspensus & dubius est auctoris animus, dum posterior clausula

clausula adjiciatur; ut, *Tum ornatè loquitur, tum acutè disputat*: vel, *Et ornatè loquitur, & acutè disputat*.

Concessivæ, quæ aliquid concedunt cui posterior sententia adversetur; *Etsi, etiamsi, tamen, licet, quanquam, quamvis, &c.* Quibus in clausula sequente respondent hæ, denotantes diversum aliquid ab eo quod antecessit, *At, ast, atqui, verum, verò, porro, tamen, attamen, veruntamen, &c.* ut, *Etsi indoctus sit, est tamen vir bonus*.

Causales sunt, quæ causam reddunt superioris sententia: ut, *Laudem meretur, quia vir doctus est*. Suntque hæ, *Nam, namq;, enim, etenim, quia, quòd, quippe, quoniam, quando, quidem, siquidem*.

Ratiocinativæ sunt, quæ ex ratione proposita conclusionem inferunt: ut, *Est vir doctus, ergo laudem meretur*. Suntque hæ, *Ergo, ideo, igitur, idcirco, quapropter, proinde, quamobrem, &c.*

Conditionales sunt eæ, quibus utimur cum aliquid determinamus adhibitâ aliquâ conditione: ut, *Si profeceris, ego tuos labores compensabo*. Tales sunt, *Si, sin, ni, nisi, modo, dummodo, &c.*

Finales, seu Perfectivæ, quæ fini seu perfectioni præponuntur; ut, *Huc missus es, ut proficias*. Suntque hæ, *Ut, uti, quò*.

Dubitativæ sunt quibus utimur cum de duobus dubitamus: ut, *Nescio an Veneris*. Suntque hæ, *An, anne, num, utrum, numquid, necne*.

Imminutivæ sunt eæ quæ superiori sententiæ minus aliquid subjiciunt: ut, *Si non daturus es mihi librum, saltem eum mutuare*. Suntque hæ; *Saltem, at, certè, &c.*

Expletivæ dicuntur quæ non necessitatis, sed ornatûs gratiâ in oratione adhibentur; quales sunt, *Quidem, equidem, nam, &* aliæ cum additæ vel detractæ nihil plus minúsve efficiunt. VIRGIL. *Nam quis te juvenum confidentissime nostras jussit adire domos,*

ORDO conjunctionum est triplex, Præpositivus, Postpositivus, & Communis.

Præpositivæ Conjunctiones sunt, *Nam, quare, at, ac, est, nec, si, quin, si, sive, seu* : ut, *Bene vive, nam ratio hoc exigit.*

Postpositivæ; *Enim, autem, quoque, verò, quidem, que, Se, ne.* VIRGIL. *Vna curasq; notsq; raunt.*

Communes dicuntur quæ possunt vel præponi, vel postponi; ut, *Est doctus, ergo laudem meretur, vel laudem ergo meretur.*

Tales sunt fere reliquæ omnes Conjunctiones; ut, *Ergo, igitur, quoniam, ideo tamen, &c.*

De Dictionum Specie & Figura.

Respectu Speciei vox est Primitiva vel Derivativa. Vox Primitiva est quæ non aliunde derivatur; ut, *Salix, Lego.*

Derivativæ Speciei vox est quæ aliunde derivatur; ut, *Salictum, Lectio.*

Respectu Figuræ vox est Simplex, aut Composita. Simplex, quæ ex pluribus partibus non componitur; ut, *Pes, Amo.*

Compositæ Figuræ vox quæ ex pluribus partib⁹ componitur; ut, *Bipes, Redamo.* Eadem est ratio ceterarum partium, quod attinet ad Primitiva & Derivativa; item ad Simplicia & Composita.

ELEMENTA SYNTAXEOS.

I. Nominativus ante verbum finitum.

Verbum Personale Finiti Modi habet ante se Nominativum. VIRG. *Labor improbus omnia vincit.*

OBS. 1. Verbum Impersonale nullum habet ante se Casum. *Pœnitet me peccati.*

OBS. 2. Interdum Nominativus subauditur præsertim prim.

primæ & secundæ personæ. Amo DEVM. DEVM cole.
diunt Regem adventare. subauditur homines.

2. *Accusativus ante Verbum Infinitum.*

Verbum Infiniti Modi regit ante se Accusativum.
Hominem parere D E O æquum est.

3. *Concordantia Nominativi & Verbi.*

Verbum convenit cum Nominativo à fronte in Numero & Persona. *Ego lego: Tu legis: Ille legit: Nos legimus, &c. Ego amicus tibi succurram.* Vide pag. 19.

4. *Concordantia Substantivi & Adjectivi.*

Adjectivum cum Substantivo cōvenit in Genere, Numero, & Casu. *Amicos cæstus ipse incerta cernitur.*

Obs. Duo vel plura Singulãria Conjunctione Copulata cum Verbo vel Adjectivo Plurali conveniunt: ut, *Petrus & Iohannes sunt prohi.* Ratio est, quia hujusmodi Copulata habent vim Pluralis Numeri.

5. *Appositio.*

DVÆ Dictiones Casuales ad eandem rem pertinentes in eodem Casu conveniunt. *CAROLUS Rex: Vibs Edinburgum. Civitas Athena.*

Obs. 1. Hæ Dictiones ad eandem rem pertinere dicuntur, quæ Verbo (S V M) verè Copulari possunt in Nominativo Casu: ut, *Carolus est Rex: Rhenus est Fluvius.* Alioqui ad diversa pertinent, ut *Tunica, Pallium.* Quia non vere dixeris, *Tunica est Pallium.*

Obs. 2. Aliquando inter Substantivum & Adjectivum; item inter partes Appositionis Verbũ intercedit. *DEVS est Omnipotens. Ego vocor Paulus. Petrus fuit Apostolus. Ille discit invitus. Malim esse probus quam haberi. Audio fratrem tuum esse doctum.*

6. *Concordantia Relativi & Antecedentis.*

Relativum cum Antecedente convenit in Genere, Numero,

mero, & Persona: ut, *Ego adsum qui vidi. Tu laudandus es, qui studes. Pater noster, qui es in Cælis.* (Nam Vocativus est Secundæ Personæ.) **P L A U T.** Est profecto **D E V S**, qui, quæ nos gerimus, audit quæ & videt.

Obs. 1. Casus Relativi pendet à Verbo sequente: ut, *Adest Petrus, quem vocabas.* **C I C E R.** Nullus est dolor, quem non longinquitas temporis molliat atque minuat. Nam si Relativum nō sit Nominativus a fronte Verbi sequentis, in eo Casu ponendum est, quem Verbum sequens regit à Tergo.

Obs. 2. Aliquando Antecedens repetitur: *Diem dicunt, quâ die omnes conveniant.*

Obs. 3. Aliquando Antecedens subauditur: *Sunt qui aliter sentiant: scilicet, Quidam.*

7. *Concordantia Interrogativi & Responsivi.*

Interrogativum & Responsivum conveniunt in Casu: *Quis dives? Qui nil cupiat. Quis pauper? Avarus. Quo præceptore usus es? Varrone.*

E X C I P E, Si Constructio varietur: ut, *Quanti emisisti libram? Asse,* ut postea patebit.

8. *Genitivus post Substantivum.*

VNum Substantivum regit aliud in Genitivo, cum ad diversa pertinent: *Omnium rerum vicissitudo est. Timor D O M I N I est principium sapientiae.*

Obs. Aliquando hæc Substantiva dividuntur Verbo (est:) ut, *Hæc Vestis est Patris.*

9. *Ablativus post Comparativum.*

Comparativus regit Ablativum, cum Oratio resolvitur per quàm: ut, *Candidior nive: id est, quàm nix. Vilius Argentum est Auro: Virtutibus Aurum.*

Obs. Sic Adverbia Comparativi gradus. *Cæsare politius scribit nemo: id est, quàm Cæsar.*

10. *Accusativus post Activum.*

Verbum Activum regit Accusativum. Fortunam re-
verenter babe, quicumque repente dives ab exili pro-
grediere loco.

Huc spectant Deponentia Activæ significationis : ut,
Parentes reverere.

At *utor, abutor, fruor, fungor*, regunt Ablati-
vum. *Vtere divitiis. Ne abutare D E I donis.*

11. *Ablativus post Passivum.*

Passivum regit Ablativum cum præpositione *A* vel *Ab*;
ut, *Amor à Deo; avarus laudatus ab his; culpatur ab illis.*

12. *Infinitivus post Verbum.*

Verbum à Verbo regitur in Infinitivo: ut, *Præstat se-
rò sapere quàm nunquam. Gaudeo te bene valere.*

13. *Constructio Participiorum & Participialium.*

Participia, Gerundia, et Supinum prius, regunt Casum
sui Verbi: *Amo virtutem: amans, amaturus virtutem:
amando virtutem D E O placemus: It perditam Remp.
Sic in Passivâ significatione: Amor à D E O: amatus,
amandus à D E O.*

Obs. 1. Supinum in (*um*) ponitur post Verbum Mo-
tus: ut, *Eo piscatum: non piscari.*

Obs. 2. Supinum in (*u*) regitur ab Adjectivo: ut,
*Raram inventa: non inveniri. Nil dictu fœdam vi-
sûque hac limina tangat: Intra quæ puer est.*

14. *Regimen Commune Dativi.*

Adjectiva, Verba, & Participia significantia Com-
modum, aut Incommodum; regunt Dativum Per-
sonæ ejus, aut rei cui aliquid acquiritur, aut adimitur.
CICERO. *Cultura agrorum universo generi humano sala-
taris est. Qui sibi nequam, cui bonus? Mihi istic nec
seritur, nec metitur: nec sibi, nec aliis prodest.*

15. Regimen Cōmune Genitivi & Ablativi.

A Diēctivum & Verbum significans Copiam aut Inopiam, regit Genitivum vel Ablativum: sed frequentius Ablativum: ut, *Plenus rimarum, vel rimis: Dives opum, vel opibus: Tu non indiges patris. OVID. Quod caret alternâ requie durabile non est. Malo vitum pecuniâ, quam pecuniam viro indigentem.*

16. Regula Quæstionum.

AD Quæstionem (*Quomodo*) respondetur per Ablativum Modi: Vt. *Magno labore hoc peregi; vel, cum magno labore, addita prepositione.*

17. Ad quæstionem (*Quo instrumento? wherewith?*) respondetur per Ablativum instrumenti, sine Præpositione: *Scribo calamo: non cum calamo. Nullus ubiq; potest fœlici ludere dextra.*

18. Ad quæstionem (*Cur, vel qua de causa?*) respondetur per Ablativum causæ. *Tardas senio: Rubescit ignorantia. Horat. Oderunt peccare boni virtutis amore.*

Obs. 1. Resolvitur hic Ablativus per præpositiones, *Per, præ, vel propter.* *Levius fit patientiâ, quicquid corrigere est nefas: id est, per patientiam. Virtutis amore: id est, propter amorem.*

Obs. 2. Aliquando additur Præpositio: *Taceo pudore, vel præ pudore.*

19. Ad quæstionem (*Quanti? id est, quanto pretio?*) respondetur per Ablativum pretii. *Virg. Vendidit hic puer patriam: Vitiosâ nuce non emerim: Pamphilus docuit talento. cave addas pro.*

Obs. Excipe, *Tanti, quanti, pluris, & minoris,* quæ ponuntur in Genitivo, quoties adhibentur sine Substantivo (*Pretium:*) ut, *Quanti emisisti librum? Decem assibus, & plaris.*

20. Ad quæstionem (*Quamdiu? quamdiudum? aut quampridem?*)

pridem?) respondetur per Accusativum vel Ablativum Temporis. *Glis dormit totam hyemem, vel totâ hyemem. Pater obiit abhinc tres annos, vel tribus annis.*

Dicimus etiam, *Anni jam tres sunt cum pater obiit: vel ante tres annos obiit. Sic à multis annis, vel post multos annos, nihil tale vidimus. Tenuisti provinciam per decem annos.*

21. Ad quæstionem (*Quando?*) respondetur per Ablativum Temporis. *Venit hora tertiâ pomeridianâ. Nocte intempestâ.*

22. Ad quæstionem (*Quam citò?*) respondetur per Ablativum Temporis. *Dum in dubio est animas paulo momento hac illuc impellitur. Tribus horis absolvero. Dic etiam, Intra paucos dies hic aderit.*

23. *De propriis Nominibus Oppidorum.*

Proprium Nomen Oppidi primæ aut secundæ Declinationis ponitur in Genitivo, cum quæstio sit per (*ubi.*) *Vivit Romæ. Natus est Londini. Item hæc Appellativa; Domi, Humi, et Militiæ. Segnis vivit domi. Temerarius agit militiæ. Sede humi.*

Excipe, si sint Pluralis Numeri; tunc enim ponuntur in Dativo vel Ablativo: ut, *Vixit Athenis. Parisiis.*

24. Si verò Proprium Nomen Oppidi sit tertiæ Declinationis, ad quæstionem (*ubi?*) respondetur per Dativum vel Ablativum. *Hannibal natus est Carthagini. Lacedæmone honestissimum est præsidium senectutis. Item Appellativum, Rure, vel ruri. Quinque dies sum pollicitus me rure futurum.*

25. Proprium Nomen Oppidi ponitur in Accusativo, cum quæstio sit per (*Quò*) cum Appellativis *Domum & Rurē. Eo Londinum. Defers noctuam Athenas; Thou carriest water to the Sea. Eo domum. Ras profectus est.*

26. Proprium Nomen Oppidi in Ablativo ponitur, cum quaestio fit per (*Vade*) ut, *Venit Carthagine*. Sic *domo, vire*.

Obs. 1. Ad quaestionē (*Quā*) saepius respondemus per Accusativū cum praepositione (*per*) ut, *Per Lutetiā itur Romā*.

Ob. 2. Nominibus Regionum, Insularum, & Villarū, item Appellativis non dictis Praepositio additur. *Cam esse in Italia. Trajecit in Britanniam. In Pompeiano cum essem, tu in Formiano. In ea Regione diu vixi.*

27. Constructio partium Indeclinabilium.

Adverbia quaedam Loci, Temporis, & Quantitatis, Genitivum postulant. *Vbi terrarum. Nusquam gentium. Iam satis verborum est. Interea temporis ille intervenit. Item Instar; ut, Instar montis.*

28 Interjectiones nonnullae dativum admittunt: ut, *Hei misero mihi! Va capiti tuo. Heu vero nominativum & accusativum; ut, Heu pietas, Heu prisca fides, Heu me miserum.*

29. Coniunctiones copulant similes Casus & Modos. *Vir bonus & sapiens. Sustine & abstine. Aut minores sint animi, aut facultates maiores.*

Item (*Quā*) & alia quaedam Adverbia similitudinis & comparandi: ut, *Fortior Scipio quā Hannibal. Superbus incedit quasi Rex. Doctior quā facundior.*

30. Coniunctiones ut, quō, licet, ne, adherent Subiunctivo. *Oro ut redeas. Cave ne facias.*

FINIS.

ERRATA.

Pag. 20. lin. 2. Indicativus, adde Praesens.

Pag. 40. lin. 7. & 8. sic transpone,

Perf. & plusq. Potuisse.

Ceteris caret.

AQUO LECTORI S.D.

QUIA omnis cognitio à notioribus, idcirco prima Grammatica fundamenta jacturi eos imitamur, qui Græca lingua præcepta Latine non Græcè tradunt. Hinc prima Grammaticæ Latine rudimenta non oratione Latinâ, quippe peregrinâ adhuc, sed vernaculâ vestimus. Ut tamen sensim artis vocabulis assuescant rudiores, ea, ut videre est, margo exhibet. Inde finitâ paradigmatum doctrinâ & analogiâ, quæ certissima & commodissima est inflectendi regula, Latinam linguam, eamque unam, admittimus. Hanc docendi rationem jam probavit publicus doctorum virorum consensus. Doctrinam partium declinabilium jam inde à principio isagoges hujus explicam⁹, nec, quod ab alijs sit, actum agimus. De specie & figurâ hic obiter & quam brevissimè. Copiosius in Etymologiâ, cujus editionē, Dei gratiâ adspirante, propediem adornabimus. Illic plenè de adjectivis incōparabilibus, pronominum cōpositione, verborum factorum formis & præpositionibus inseparabilibus. Quia tamen numeralium in quotidianâ oratione frequētissim⁹ est usus ideo cardinalia quadam & ordinalia in tyronum gratiam hic subjecimus.

Numerus Cardinalis.

Vnus, a, um	1	Triginta	30
Duo æ, o	2	Quadraginta	40
Tres, tria	3	Quinquaginta	50
Quatuor	4	Sexaginta	60
Quinque	5	Septuaginta	70
Sex	6	Octoginta	80
Septem	7	Nonaginta	90
Octo	8	Centum	100
Novem	9	Ducenti æ, a	200
Decem	10	Trecenti	300
Vndecim	11	Quadringenti	400
Duodecim	12	Quingenti	500
Tredecim	13	Sexcenti	600
Quatuordecim	14	Septingenti	700
Quindecim	15	Octingenti	800
Sexdecim	16	Nongenti	900
Septemdecim	17	Mille	1000
Octodecim	18	Tria millia, vel	} 3000
Novemdecim	19	ter mille	
Viginti	20	Millemillia	1000000
Viginti unus, vel	} 21		
unus & viginti			

Numerus Ordinalis.

P rimus	Octavus
Secundus	Nonus
Tertius	Decimus
Quartus	Vndecimus
Quintus	Duodecimus
Sextus	Decimus tertius
Septimus	Decimus quartus

Decimus quintus
Decimus sextus
Decimus septimus
Decimus octavus
Decimus nonus
Vigefimus
Trigefimus
Quadragesimus
Quinquagesimus
Sexagesimus
Septuagesimns
Octogefimus

Nonagesimus
Centefimus
Ducenfimus
Trecentefimus
Quadringētefimus
Quingentefimus
Sexcentefimus
Septingentefimus
Oetingentefimus
Nongentefimus
Millefimus.

